25 ФЕВ 1993

Туркистон бир, ватан бир

ТУРКИСТОН

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 20 февраль • Шанба • № 22 (14050) ترکستان TURKİSTAN Нархи 5 сўм.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЎЗ ЙЎЛИ БОР:

«ҲОЗИР ЖАМИЯТИМИЗДАГИ КАДРЛАРНИ УЧ ТОИФАГА БЎЛИШ МУМКИН. БИРИНЧИ ТОИФА — ИЙМОНСИЗ, ВИЖДОНСИЗ ШАХСЛАР, ФУРСАТДАН ФОЙДАЛАНИБ, ЎЗ МАНФААТИНИ КЎЗЛАЙДИГАН КИМСАЛАР. УЛАРГА ВАТАН, МУСТАҚИЛЛИК ТУЙҒУСИ, ЭЛ-ЮРТНИНГ ҒАМИ БЕГОНА. УЛАР ФАҚАТ ЎЗ ЧЎНТАГИНИ ЎЙЛАЙДИ.

ИККИНЧИ ТОИФАГА ИРОДАСИЗ, МЎРТ, БЎШАНГ ОДАМЛАР КИРАДИ. БУНДАЙЛАР ШАМОЛ ҚАЁҚДАН ЭСИШИНИ ПОЙЛАБ ТУРАДИ. ЎЗ ФИКРИГА ЭГА ЭМАС. БИРОН БИР ОҒИР ЮМУШНИ ЗИММАСИГА ОЛМАЙ, МАСЪУЛИЯТДАН ҚОЧАДИ. БУЛАР ҲАР ҚАНДАЙ ОДАМ БИЛАН, ҲАР ҚАНДАЙ ТУЗУМДА ИШЛАЙВЕРАДИ.

УЧИНЧИ ТОИФАДАГИЛАР — ЮРАГИДА ЎТИ БОР, СЕРҒАЙРАТ ОДАМЛАР, ЁШЛАР, ФИДОЙИ ВАТАНПАРВАРЛАР... УЛАРГА ҲАЁТДА ҲАР ТОМОНЛАМА ЙЎЛ ОЧИБ БЕРИШГА ТАЙЁРМИЗ. ШУНДАЙ ОДАМЛАР БИЛАНГИНА МАҚСАДИМИЗГА ЕТАМИЗ.»

Шу сонга хабар

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

19 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Украина Бош вазири Леонид Кучма бошлиқ ҳукумат делегациясини қабул қилди.

Самимий суҳбат чоғида икки мамлакат ўртасидаги анъанавий алоқаларни ривожлантириш, истиқболи порлоқ дастурларни ҳамкорликда амалга ошириш ва янгича муносабатларни шакллантириш масалалари атрофлича муҳокама этилди.

* * *

Шу куни Вазирлар Маҳкамасида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов Украина Бош вазири Леонид Кучма билан суҳбатлашди.

(ЎзА).

ДЕНГИЗНИНГ РИСҚИ

У ёқда Орол қурияпти-ю, бу ёқда Амударёнинг бутун сувини Туямўйин сув омбори симирмоқда. Бу йил мазкур сув омборлари туркумида жами 6,2 миллиард кубометр сув жамғариш режалаштирилганди. Ҳозиргача режа уддаланди ҳисоби. Мутахассисларнинг эътирофича, сув омборидаги сувнинг минераллашуви олдинги йилларга қараганда анча дуруст — бир литр сувда тузлик миқдори 1 граммни ташкил этади.

Денгизнинг рисқи... сув омборларига юборилаётганига сабаб — воҳани узлуксиз сув билан таъминлаш. Баҳорги экиш мавсумигача барча далаларнинг шўрини ювиш керак. Бунинг учун жуда катта миқдорда сув талаб қилинади. Қиш ойларида эса дарё суви сатҳи пасаяди. Шу пайтда сув омборларидаги тўпланган оби ҳаёт жонга ора киради.

Оролбўйида деҳқонларнинг шўр ювиш мавсуми қизғин. Туямўйин эса лиммо-лим тўлган сунъий денгиз. Орол эса сўнгги кунларини санамоқда...

Нима деймиз, табиатнинг «Йўқдан бор, бордан йўқ» бўлмайдиган деган мутлоқ ҳақиқати шудир?

ЖАРИМА ТЎЛАШДИ

Вилоят божхона хизмати ходимлари савдодаги тақчил истемол моллари четга олиб чиқиб кетилишига қарши назоратни кескин кучайтирмоқдалар.

Самарқанд-Ашхобод йўналиши бўйича поездда йўлга чиққан Ургутдаги «Камолот» кичик корхонаси директори А. Самиевга тегишли юклар текширилганда бир йўла 18 минг 450 сўмлик саноат товарлари, шу жумладан 7 та телефон аппарати ва телефон компьютери, бир дона «Ракета» чангютгичи, 5 дона сув қайнатгич ушлаб қолинди. Юк эгаси эса 12 минг 500 сўм жарима тўлайдиган бўлди.

Тошкент-Волгоград поездида кетаётган озарбайжонлик А. Искандаров эса нархи 100 минг сўмлик 276 та матор занжирини олиб кетаётганлиги аниқланди. У ҳам катта миқдорда жарима тўлашга мажбур бўлди.

З. ХОЛМИРЗАЕВ.
(Ўз мухбиримиз).

ЧИҚИНДИДАН МАЗАЛИ ПИШЛОҚ

... ишлаб чиқариш Дўстлик шаҳар сут заводида йўлга қўйилди. Янгича сут маҳсулотлари чиқиндиси исроф қилиниб, ташлаб юбориларди. Қанча-қанча тўйимликка эга хом ашё фақат бу ерда эмас, бошқа шундай заводларда ҳам ташлаб юборилаётгани факт.

Пишлоқ тайёрлаш технологияси йўлга қўйилгач, дастлаб кичик цех иш бошлади. Унинг қуввати шаҳар аҳолиси эҳтиёжини қоплашга бемалол етиб ортади. Кейинча бу цех анча кенгайди. Эндиликда йилига юз тонна миқдорда пишлоқ тайёрлаш мумкин. Бу миқдор пишлоқ эса Хоразмнинг бир қатор шаҳар ва ноҳиялари аҳолиси эҳтиёжини қондириши ҳеч гапмас.

Сут заводи жамоаси ва унинг тажрибали мутахассислари бу билан чекланиб қолишмади. Эндиликда бу ерда колбаса тайёрлаш цехи қурилиши жадал суръатларда олиб борилмоқда.

Бозор шароитида аҳолининг озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжини қондиришни мақсад қилган етакчиларнинг ишлари бўлар.

ЯНГИ ХЎЖАЛИК

Иштихон туманидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигида туман Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг деҳқон хўжалиги ташкил этилди. Уларга жамоа хўжалигидан 5 гектар ер ажратилди. Бу ерда ёшлар иттифоқидагилар ҳақиқий деҳқончилик билан шуғулланишади. Мақсад — озгина бўлса-да иқтисодий-молиявий аҳволни яхшилаш. Ёшлар Иттифоқи қўмитаси ҳисобига маълум маблағ тушириш.

«ТУРКИСТОН»ДА УЧРАШДИЛАР

Ўзбек халқи азал-азалдан ён қўшнилари бўлмиш хитойликлар билан дўстона алоқада бўлиб келганлар. Мана, ниҳоят Ўзбекистон мустақил бўлгач, «темир дарвозалар» очилди. Дунёга чиқиш бошланди.

Куни кеча Хитой Республикасидан ташриф буюрган бир гуруҳ меҳмонлар «Туркистон»да учрашдилар. Шин-Жон Уйғур мухтор тумани китоб савдо компаниясининг директори Сун Юфу, Шин-Жон ёшлар ва болалар нашриёти бош муҳаррири Абдураҳмон Абай ҳамда шу жамоанинг бош муҳаррири муовини Толиббой Қабаевлар билан газетамиз бош муҳаррири Жаббор Раззоқов ҳамсуҳбат бўлдилар. Меҳмонлар Ўзбекистон ёшларининг бугунги кунда амалга ошираётган ишлари ҳамда таҳририятимизнинг ижодий фаолияти билан танишдилар. Шу куни улар Ўзбекистон китоб савдоси бирлашмасида ҳамда Ўзбекистон радиоси ижодкорлари ҳузурида ҳам меҳмон бўлишди.

(Ўз мухбиримиз).

Ҳадемай қўзилатиш мавсуми бошланади. Қўзилатиш — чўпонлар учун ғалвирнинг сувдан кўтариладиган пайти. Шунинг учун ҳам айни кунларда жумҳуриятимизнинг барча яйловларидаги отарларда бу мавсумга қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. «Қўйлар қанчалик семиз бўлса, мавсум шунчалик енгил кечади» дейди сиз суратда кўриб турган йигит. У Фарғона вилояти Бешариқ ноҳияси «Рапқон» давлат хўжалигида чўпонлик қилади.

Р. АКБАРАЛИЕВ сурати.

ЁШЛАР АНЖУМАНИ

Жалолқудуқ тумани Ёшлар Иттифоқи ташкилотининг навбатдаги XXV ҳисобот-сайлов конференцияси бўлиб ўтди.

Ёшлар Иттифоқи туман қўмитасининг саркотиби С. Абдуназаров ҳисобот маърузасини қилди. Музокара юзасидан тумандаги турли хўжалик, ташкилот, корхона ва ўқув юртларининг вакиллари сўзга чиқишди. Конференция томонидан ташкилотнинг ҳисобот давридаги фаолияти қониқарли деб, баҳоланди. Шу куни бўлиб ўтган Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг ташкилий пленумида Суҳбатулла Абдуназаров Ёшлар Иттифоқи туман кенгашининг раиси этиб сайланди.

Ёшлар анжуманида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказқўмининг биринчи котиби Адҳамжон Орзиматов ва Жалолқудуқ тумани ҳокими Манзурахон Эгамовалар иштирок этишди ҳамда ёшлар ҳузурида сўзга чиқишди.

(Ўз мухбиримиз).

Ислом КАРИМОВ:

БИЗ ФИДОЙИ ВАТАНПАРВАРЛАРГА ТАЯНАМИЗ

Аввал хабар қилинганидек, Вазирлар маҳкамасининг Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов раислигида ўтган мажлисида вилоят ва шаҳар ҳокимлари, вазирликлар ва идоралар, концернлар ва уюшмалар, банклар, корхоналар ва ташкилотлар, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, оммавий ахборот воситаларининг раҳбарлари қатнашди.

Мажлисда «Халқ хўжалиги тармоқларининг иш якунлари, Ўзбекистон Республикасининг 1992 йилги бюджети асосий параметрларининг бажарилиши ва 1993 йилда республика иқтисодиётини ривожлантиришнинг чора-тадбирлари тўғрисида»ги масала кўриб чиқилди, ўтган халқ хўжалиги йилида қўлга киритилган муваффақиятлар ва йўл қўйилган жиддий камчиликлар ҳақида фикр юритилди. Иқтисодиётимиз тармоқлари иш натижаларидан тўғри хулоса чиқариш ва белгиланган вазифаларни жорий йилда изчиллик билан амалга ошириш зарурлиги таъкидланди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов сўзга чиқди.

Ислом Абдуғаниевич Каримов иқтисодий ислоҳот билан боғлиқ бир қанча муаммоларни ўртага ташлади. Бизда ислоҳотнинг илдизи чуқурми? Давлат ўз бюджетига, корхоналар ўз бюджетига эга. Шундай экан, корхоналар давлат бюджетига қараб қолмаслиги, ҳотиржамликка ўрганмаслиги керак. Банкрот (синиш) тўғрисидаги қонун шунча пайсалга солинди, боқимандалик етар энди!

«Вазирликларнинг шакли ўзгаряпти, номи ўзгаряпти, лекин моҳияти-чи?» деган савол билан йиғилганларга мурожаат қилди Ислом Абдуғаниевич. Айрим совхоз директорлари хўжаликларини жамоа хўжалигига айлантирилишига қарши, чунки унда директор якkaҳоким бўлолмайди, хўжалик боқимандалик касаллигидан воз кечишга мажбур бўлади. Ахир, мулкнинг чинакам эгаси бўлиши керак. Эгасиз мулкнинг аҳволи кечаги кунимиздан маълум-ку!

Фермер хўжаликларини, томорқа эгаларини яна ҳам кўпайтириш, уларга ер ажратиб беришни жадаллаштириш, фермерларнинг жамоа хўжаликлари билан ўзаро алоқаларини тобора яхшилаш, яккахўжаликлар йўлидаги ҳар қандай тўсиқларни олиб ташлаш керак. Кимки бунга тихирлик қилса, кемадан тушиб қолсин.

Ислом Каримов биз қурмоқчи бўлган адолатли демократик давлатнинг арконни бўладиган беш асосий қоидани яна бир бор лўнда ифодалаб берди.

Биринчидан — иқтисодиёт сиёсат устидан ҳукмронлик, уни ҳар қандай мафкурадан озод қилиш лозим. Иқтисодиёт ўз қоидаларига асосланиб ривож топиши керак.

Иккинчидан—иқтисодиётни бошқаришда, айниқса янги бозор иқтисодиёти қурилаётганда, янги тузум барпо этилаётганда, давлат бошқарув тизимини қўлдан чиқармаслиги керак, ҳукумат, яъни давлат асосий ислоҳотчи бўлмоғи лозим.

Учинчиси — қонунга итоат қилиш таомили бўлиб, бу ҳуқуқий давлат барпо этишнинг зарур шартидир. Қонунларга барча баравар риоя этишини таъминлаш, қонун ҳаётимизнинг ҳар қайси соҳасида қарор топтирилишига ҳаммамиз интилишимиз зарур.

Тўртинчиси — кучли ижтимоий сиёсат юритишдир. Ойликни оширдик, бизда энг кам маош 2,5 минг сўм, бу Россия, Молдова, Арманистон каби жумҳуриятлардагидан кўпроқ; аммо Россияда бир оилада 2—3 киши яшаса, бизда 5—7 киши яшайди. Бир ойликдорга қанча оғиз қарайди — буни ҳисобга олишимиз лозим, яъни маошларни меҳнатга қараб янада оширишни мақсад қилиб қўймоғимиз керак.

Бешинчиси — бозор иқтисодиётига шошқалоқликка йўл қўймай, босқичма-босқич ўтишимиз зарур. Бозорга ўтиш муқаррар. Бу — давр талаби, объектив заруратдир. Аммо бозор иқтисодиётига ўтиш— буни ҳаммамиз пухта англашимиз лозим — мақсад бўлиб қолмасдан, аввалambор, у халқимиз учун фаровон ва муносиб ҳаёт қуриш мақсадида татбиқ этилиши керак. Бозор иқтисодиётига ўтамиз деб, яшаётган, истиқомат қилаётган уйимизни куйдириб, вайрона қилишга йўл қўймайлик.

Мамлакат Президенти ҳозирда вужудга келган мураккаб иқтисодий вазият, кўпчилик аҳолининг турмуш даражаси пастлиги сабабли Ўзбекистонда бозор муносабатларига ўтишнинг «шок терапияси» йўли мақбул эмаслигини таъкидлади. Яхши ишлайдиган одам яхши тишласин. Адолатли бўлайлик. Бозор иқтисодиётига сакраш йўли билан ўтиб бўлмайди. Пухта ўйлаб, босқичма-босқич ўтиш энг тўғри йўлдир. Миллий ва маҳаллий хусусиятларни назарда тутиб иш кўриш мақсадга мувофиқдир. Бу узоқ, мураккаб жараён эканини ҳамма яхши уқиб олмоғи лозим. Баъзи бир қўшниларимизда бўлаётганидек, «илгарилаб кетиш»га уриниш, муддатларни аниқ белгилаб қўйиш яхши самара бермайди. Бунда охир-оқибатда ҳаётимиз издан чиқади. Меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоя қилишнинг иложи бўлмай қолади.

— Бизнинг сиёсатимиз ўзгармасдир, — деб таъкидлади Ислом Абдуғаниевич, — чунки ҳаётимизнинг ўзи бу сиёсатнинг тўғрилигини, халқчил сиёсат эканини тасдиқламоқда. Мен яқинда «Комсомольская правда» газетасининг бош муҳаррири билан суҳбат чоғида ижобий кўрсаткичлар жумҳуриятимизда сўнгги йилларда қатъият билан ўтказилаётган иқтисодий сиёсатнинг, аҳоли эҳтиёжманд табақалари ижтимоий жиҳатдан яхши муҳофаза қилинаётганининг самараси эканини таъкидлаб ўтдим. Мен мухбирга баъзан Москва газеталарида республикамиз шаънига қилинаётган хуружларга қарамай, ўз сиёсатимизда собит турамиз, деб таъкидладим. Биз ички ва ташқи сиёсатимизда республикамизнинг ўзига хос хусусиятларини, анъаналарини, халқимизнинг урф-одатларини ҳисобга оляпмиз. Бундан бошқача бўлиши мумкин эмас.

Ишимизда икки йўналиш баб-баравар — бақамти бориши керак. Биринчиси, янги давлат, янги тузумнинг шакли, андозасини яратиш бўлса, иккинчиси, ана шунга муносиб, мақсадни тўғри англайдиган, ишни уддалайдиган одамларни танлаш, жой-жойига қўйишдан иборатдир. Ислоҳот қачон татбиқ бўлади? Агар масъул кадрлар бу ислоҳотни теран англайдиган, жонкуяр, ватанпарвар бўлсалар, юртни, халқни ўйласалар, ислоҳотлар ким учун, нима учун қилинаётганини тушунсаккина ниятларимиз амалга ошади. Энг муҳими — аввалambор, эл-юрт манфаатини кўзлаб, юрагидан ўтказиб фидойичасига ишлашга тайёр бўлганлар сувдай, ҳаводай керак. Биз янги тузум, янги давлат шаклини тузаяпмиз, аммо унга жон киргизадиган одамлар — кадрлар керак. Қачон услубимизни ўзгартирамиз, янгича ишлаш ҳиссини қонимизга сингдирамиз? Оддий одамлар ҳамма нарсани кўриб-билиб турибди. Нопок, нафси ҳаром, ўзининг манфаатини устун қўяётган баъзи бир раҳбарларни ҳам кўряпти. Масалан, яқинда Андижонга бориб, анча раҳбарларни ишдан олдик, унга сабаб улар ўз бурчини унутиб қўйган, ўз мавқеини ўзгаларга берган, жиловни мафия қўлига олган. У ерда қачон қарасангиз оқмой, шакар, ун етишмайди, деган гапларни эшитардик. Энди билсак, мафия озиқ-овқат маҳсулотларини четга олиб бориб пуллаган. Буни кўрган бечора деҳқон қаерга борсин? Прокурорга борса, бошини ҳар хил ваҳимали қонунлар билан қотириб қўяди, милиция қулоқ солмайди, ҳокимнинг эса вақти йўқ. Бу кўпчиликка сабоқ бўлиши керак. Бундай вазият эртага одамларни ҳокимиятга, тузумга ишончини йўқотишга олиб келади. Адолат бўлмаган жойда норозилик, адоват, зиддият, қарама-қаршилик пайдо бўлиши муқаррар.

Ҳозир жамиятимиздаги кадрларни уч тоифага бўлиш мумкин,— деди Президент.— Биринчи тоифа — иймонсиз, виждонсиз шахслар, фурсатдан фойдаланиб, ўз манфаатини кўзлайдиган кимсалар. Уларга Ватан, Мустақиллик туйғуси, эл-юртнинг ғами бегона. Улар фақат ўз чўнтагини ўйлайди.

Иккинчи тоифага иродасиз, мўрт, бўшанг одамлар киради. Бундайлар шамол қаёқдан эсишини пойлаб туради. Ўз фикрига эга эмас. Бирон-бир оғир юмушни зиммасига олмай, масъулиятдан қочади. Булар ҳар қандай одам билан, ҳар қандай тузумда ишлайверади.

Учинчи тоифадагилар — юрагида ўти бор, серғайрат одамлар, ёшлар, фидойи ватанпарварлар. Лекин улар ҳали ғўррок, тажрибаси камроқ. Биз ишимизда мана шу кейинги тоифага таянмоқчимиз. Бизда кўкрагини қалқон қилиб, оғир пайтда халқи учун ишлайдиганлар кам. Кўпроқ ҳаракатчан, ватанпарвар, юртпарвар, интилиши зўр, куюниб гапириб, ҳаётда ёниб яшайдиган, безовта, жонкуяр одамлар билан ишлашга мен тайёрман. Бугунги қийинчиликларни енгишга жонини тиккан, иродаси мустаҳкам ёш авлодга таянамиз, уларга ҳаётда ҳар томонлама йўл очиб беришга тайёрмиз. Шундай одамлар билангина мақсадимизга етамиз. Бу ўринда ҳокимият фуқароларининг ишончи билан қудратли бўлишини айтиб қўйишим керак. Агар шу ишонч заифлашса, сусайса, аҳволни ўнглаб олиш осон бўлмайди, чунки одамлар ҳамма нарсадан бохабар, кўриб-билиб турибди. Афсуски, жигилдонини ўйлаб, давлат ва халқ мулкига кўз олайтираётганлар ҳам йўқ эмас.

Биз «у партия аппарати ходими», «бу эса демократ» деб одамларни бўлиб ташлаганимиз йўқ. Биз ҳаммамиз кечаги куннинг тарбиясини олганмиз. Бирортамиз ҳам осмондан тушганимиз йўқ. Ўша турғунлик даврларида яшадик. Энди эса жамият ўзгаряпти, тузум ўзгаряпти. Биз янги замонда ҳамнафас, ҳамқадам бўлмоғимиз, келажагимизни кўзлаб сиёсат юритмоғимиз лозим.

Президент пировардида мажлис аҳли диққат-эътиборини республикада тинчлик ва осойишталикнинг барқарор бўлишига, қабул қилинаётган ҳар бир қонун ва қарорнинг ўз вақтида бажарилишини таъминлашга, ишсизлик, порахўрликка қарши курашни бутун чоралар билан кучайтиришга қаратди.

Ишимизда тартиб-интизом бўлмас экан, — деди Президент,— кўзлаган мақсадимизга эриша олмаймиз. Раҳбар тадбиркор, изланувчан, ташаббускор бўлиши шарт, республикамизнинг бугуни ва эртаси учун жон куйдириши, яхши ишларимиздан кўнгли кўтарилиши, ёмон ишларимиздан кўнгли ўксиши керак. Ҳар бир вазир ўз ишига талабчан бўлиши, тармоқ ишидан қониқмай туриши керак. Қачонки тартиб-интизом бўлса, ислоҳот амалга ошади. Мен ҳам сизларнинг ўрнингизда бўлганман. Мен юқоридан туриб талаб қилаётганим йўқ, ўзимни сизнинг ўрнингизга қўйиб, сизнинг дардингизда қоврилиб гапираяпман. «Сен менга тегма, мен сенга тегмайман» қабилида иш тутиш бизга ярашмайди.

Вазирлар маҳкамасининг бу галги мажлиси республикамиз иқтисодий ва ижтимоий ҳаётига доир муҳим масалаларни теран таҳлил қилгани, эртанги кун режаларини тайин этгани, ростгўйлик ва талабчанлик руҳида ўтгани билан ибратли бўлди.

АЪЛОЧИЛАРГА ИМТИЁЗ

Термиздаги 53-автобус-таксомотор парки жамоаси 2-ўрта мактаб аълочи ўқувчиларининг шаҳар автобусларида бепул юриши ҳақида ваъда берган эди.. Яқинда мактабда ўтказилган ота-оналар йиғилишида корхона директори Зафар Соатов 20 нафар ўқувчига шундай ҳуқуқ берадиган рухсатнома топширди.

Ҳарбий суд залидан

ВАТАННИНГ КУНИ КИМГА ҚОЛАДИ?

Тошкент гарнизонининг ҳарбий суди мажлисида танаффус эълон қилинди. Судланувчини уч нафар ички қўшинлар аскари қўриқлаб турибди. Улар айбланувчидан кўз узмайди. Қаршидаги курсида ўтирган муштипар она эса фарзандига нон узатмоқда: ол, болам, қамоқда яхши овқатлантирмаса керак...

Оддий аскар Раҳим Аҳмедов ҳарбий хизматга Наманган вилоятидан чақирилган эди. У икки марта — дастлаб июль ойида, сўнг эса октябрь ойида ҳарбий қисмни ташлаб, тўғрироғи, қочиб кетди: «таътил» олиб уйига борди. Мана, энди қонун олдида жавоб бериши керак.

Уни хизмат жойини ташлаб кетишга нима мажбур қилди? Раҳимжоннинг айтишича, биринчи бор хизматдошларининг ранжитгани — қаттиқ ҳақоратлагани сабаб бўлган. Лекин суд ҳайъатига ўша «оқсоқол»ларнинг на исми шарифини айта олди, на ташқи қиёфасини чизиб берди. Майли, гарчи далил исбот бўлмаса-да, бу гапни рост ҳам дейлик. Лекин шунинг учун ҳарбий қисмни ташлаб кетиш шартмиди? Ўзини ҳимоя қилса, қонун у тарафда эди-ку! Энди бўлса... мана, қора курсида ўтирибди. Иккинчи бор қочиб кетишига ҳам арзигулик сабаб топилмади.

Бу воқеада ёлғиз Раҳимжоннинг ўзи айбдорми? Балки у ёшлик қилгандир, дастлабки қийинчиликларни кўрибоқ чўчиб кетгандир? Балки бунда оиланинг, мактабнинг, йигитларни ҳарбий хизматга тайёрлаши лозим бўлган ташкилотларнинг, сиз билан бизнинг ҳам айбимиз бордир? Балки она ватанимиз истиқлолга эришганини, туғ, тимсол, мадҳия каби армия ҳам давлат мустақиллигининг белгиси — шарти эканини ёшларимизнинг дилига сингдира олганимизда, уларни Жалолиддин Мангуберди, Муқанна, Спитамен каби эл-юртнинг буюк фидойилари мисолида тарбия қилганимизда, ҳарбий қасамёднинг муқаддаслигини, уни бузиш йигит кишига ярашмаслигини тушунтирганимизда бундай кўнгилсиз ҳоллар рўй бермасмиди?

Афсуски, тирикчилик ташвиши билан овора бўлиб, бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг қийинчиликлари гирдобида қолиб, баъзи ишларга улгурмаяпмиз, аниқроғи, имконият топа олмаяпмиз. Қаранг, китоб расталарини ярим яланғоч анжеликалар, эммануэллар, йиғлаётган марианналар босиб кетган-у, бирор ҳарбий ватанпарварлик мавзусидаги китоб йўқ. Рўзномаю ойномаларга ҳам «даромад»сиз соҳани ёритгандан кўра оддий меҳнаткашнинг қурби етмайдиган ёмғирпўш ёки чарм пальтони тарғиб қилмоқ афзал. Телевидениемизда эса асосан Мудофаа вазирлиги ходимлари тайёрлайдиган «Ватанпарвар»дан бошқа бирор кўрсатув йўқ. Ойнаи жаҳон ижодкорлари Қуролли Кучларимизда бўлаётган ўзгаришлар, жанговар тайёргарлик машқлари ҳақида туркум кўрсатувлар намойиш этса,

(Давоми 2-бетда).

Ўтиш даври сабоқлари

ЧЎМИЧГА ФАҚАТ ЯХШИЛИК ИЛИНДИ

КАТТАҚЎРҒОН ШАҲАР ЁШЛАР ИТТИФОҚИ ТАШКИЛОТИНИНГ XXV КОНФЕРЕНЦИЯСИ БОИС КУЗАТГАНЛАРИМ

Ҳар гал Шодиёрни кўрсам, унинг бир пайтлар айтган гаплари ёдимга тушаверади. Бу босиқ, ўз фикрига эга йигитнинг, «Нима янгиликлар бор?» деган сўровимга жавоби эди.

— Янгиликларми, аста-секин ишлаб юрибмиз. Кўп вақтимиз «Ҳайқириқ»қа кетяпти.

Аввалари мен ҳеч нимага тушунмадим. Саволимни давом эттиришга нимагадир ботинолмадим. Орадан кўп ўтмай Каттақўрғон шаҳрига бордим. Ва... юракларни титроқ ила ҳаяжонга солгувчи воқеага дуч келдим.

Каттақўрғон шаҳар ёшларининг ташаббуси ва режиссёр Равшан Ёриевнинг ҳаракатлари боис республикамизда биринчи бор афғон тупроғида ҳалок бўлганлар ҳақида ҳужжатли асар саҳналаштирилган экан. Бу ишга Ёшлар Иттифоқидагилар кўмак беришган, актёрларга маош тўлашган. Афиша чиқаришдаги барча ташвишларни зиммаларига олишган.

Конференция куни «Ҳайқириқ» ҳақида фақат шу гап келтирилди, холос. «Ёшлар Иттифоқи шаҳар қўмитаси А. Мажидий номидаги театр жамоаси билан ҳамкорликда афғонда ҳалок бўлганларнинг хотирасини абадийлаштириш мақсадида «Ҳайқириқ» деб номланган пьесани саҳналаштирилди».

Бу биргина жумланинг ортида қандай югур-югурлар, ташвишлар бўлганлигини айтиш зарурмиди? Йўқ, Шодиёр тўғри қилган. Буни албатта таъкидлаш шарт эмас эди. Ахир буни атрофдагилар, конференцияга келганлар яхши билишади. Мен ишонаманки, бу пьесани кўрмаган Каттақўрғонда топилмас. Ўзим кўрганман, мактаб ўқувчиларининг гуруҳ-гуруҳ бўлиб театрга келишганини.

Конференциядан икки кун аввал ногоҳ қўлимга ихчамгина газета тушиб қолди. «Ёшлар овози». Яхшилаб ўқисам, у — Каттақўрғон шаҳар Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг хабарномаси экан. Аввалига конференция учун тайёрланган бўлса керак, деб ўйладим. Қарасам, газета тахлами турибди. Янглишган эканман. Бу хабарнома чиқа бошлаганига бир йилдан ҳам ошибди. Бу каттақўрғонлик ёшларнинг орзиқиб кутадиган газетасига ҳам айланган кўринади. Ёшлар ҳаётидаги янгиликлар, ҳар хил хайрли юмушлар, ижодкорларнинг чиқишлари. Ўқиб дилингиз яйрайди. Ахир қоғоз муаммоси катта-катта республика газеталарини ҳам таҳликага солаётган ҳозирги кунда ойида икки марта газета чиқариш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди.

«Ёшлар овози» хабарномасининг муҳаррири Равшан Жумаев ҳам конференция делегати экан. У олиб бораётган ишлари ҳақида завқланиб сўзлади. Яқинда уларнинг бу кичик газетасини рўйхатдан ўтишга тавсия этишибди. Унинг нияти ижодкор ёшларга кўмакдош бўлиш.

.. Шаҳар ҳокимининг муовини Ҳамротош Шодиева билан олти йилдан бери танишман. У Шодиёр Шоназаровдан аввалги биринчи котиб. У билан саломлашарканман, ҳазил аралаш сўрадим:

— Конференцияда қатнашасизми, ё юмушларингиз кўпми, бундан-да муҳимроқ?

— Нимага қатнашмас эканман, ҳокимиятдан кўпчилик ходимлар қатнашишади. Бу йиғини сўрасангиз, мен делегатман. Улар тайёргарлик кўришаяптию ташвиши менинг зиммам-да, иш юзасидан ҳар куни икки-уч бор келишади. Гарчи ўзлари билишса-да, менга тасдиқлатиб олишади.

— Сизни ҳалиям котиблари деб ҳис қилишса керак-да? Ёшлар Иттифоқидагиларнинг ҳокимиятга суянчиқ истаб келишлари бежиз эмас. Ахир бу ерда аксарият собиқ комсомол ходимлари ишлашади. Буни қуйидаги сатрлар билан исботлаш мумкин. Шаҳримиз ёшлар ташкилотида ишлаб, камол топган ўнлаб кишилар айни кунларда раҳбарлик лавозимларида фаолият кўрсатмоқдалар. Собиқ ходимлардан Х. Шодиева — шаҳар ҳокимининг муовини, Н. Петрова — 12-мактаб директори, Ю. Холов — истироҳат ва маданият боғи директори, А. Ёрқулов — «Билим» жамияти масъул котиби, О. Қаҳҳоров — 11-мактаб директор ўринбосари, Ў. Сирожиддинов — шаҳар ҳокимининг ташкилий ишлар бўлими мудири, А. Юсупов — шаҳар ҳокимияти қошидаги вояга етмаган ёшлар билан ишлаш комиссияси масъул котиби, Ф. Бозоров — 10-мактаб директори, Э. Бойназаров — Ингичка қўрғончаси уй-жой бошқармаси бошлиғи лавозимларида ишлашмоқда».

Яна бир далилни айтиб қўйиш керак эди, назаримда. Шаҳар ҳокими Бекзод Зокиров ҳам собиқ комсомол ходими. Ана энди тушунгандирсиз. Бу томондан каттақўрғонлик ёшларга ҳавас қилса арзийди. Каттақўрғон Ёшлар Иттифоқи биринчи бўлиб амалга оширган ишлар талайгина. Боёвут районида Ёшлар Иттифоқининг котибини жамоатчилик асосида ҳоким муовини қилиш масаласини эндигина ўйлаб кўришар эмиш. Каттақўрғонда бу масала республикада биринчилардан бўлиб ҳал этилган эди. Биринчи котиб Шодиёр Шоназаров ўтган йили бу лавозимга сазовор бўлганди.

Каттақўрғонда биринчи бўлиб ҳазрат Навойи бобомизга ҳайкал ўрнатилганди. Бу ерда кўплаб хайрли ишлар бошланган. Конференцияда сўзга чиққан шаҳар ҳокими Б. Зокиров яна бир ёдда қоларли гапни айтди.

— Турли шаҳар ва вилоятларда таҳсил олаётган олий ўқув юрти талабаларидан 300 нафарига йилда икки марта 500 сўмдан пул бериладиган бўлди. Олий ўқув юртларида аълога ўқиган ва у даргоҳларни имтиёзли диплом билан тамомлаган талабанинг ҳар бирига 5000 сўмлик Очилдимурод Мирий мукофоти топшириладиган бўлди.

Хайрли ташаббус.

Ёшлар Иттифоқи қўмитаси талабларидан:

1. Ёшлар Иттифоқи қошида очилган корхоналарни солиқдан озод этиш;

2. Шаҳардаги ташкилот ва корхоналарнинг фойдаси ҳисобидан бир фоизини ёшлар муаммоларини ҳал этишга сарфлаш масаласини кўриб чиқиш ва ҳал қилиш;

3. Шаҳарда очилган ва ташкил этилаётган кабель телевидениеларини тарқоқ, назоратсиз ва ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатаётганини назарда тутиб, барча кабель телекўрсатувларини Ёшлар Иттифоқи қўмитаси назоратига бериш;

Албатта, ҳақли талаблар. Бизни бу талабларнинг ҳақлилигидан ҳам, уларнинг қай даражада ҳал этилганлиги қизиқтириши табиий. Бу ҳақда шаҳар ҳокими муовини Ҳамротош Шодиева шундай деди:

— Ёшлар Иттифоқининг қўйган талаблари ҳақиқатдан ҳам ўринли. Ҳаммасини бўлмаса-да, иккаласини ҳал қилдик. Ёшлар Иттифоқи қошида очилган корхоналар солиқдан озод этилди. Барча кабель телевидениелари уларнинг назоратига ўтказилди. Фақат ташкилот ва корхоналарнинг фойдаси ҳисобидан бир фоизини ёшлар муаммолари учун сарфлаш ҳали ҳал бўлмади. Чунки бунинг учун шаҳардаги барча ташкилот ва корхоналар рози бўлиши керак. Уларга биз буйруқ беролмаймиз. Улар ишлаб чиқариш ва маблағни сарфлашни ўзлари ҳал қилишади. Умид қиламизки, раҳбарлар буни тўғри тушуниб, келажакда ёшларнинг талабини ижобий ҳал этишар.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Самарқанд вилоят қўмитасининг 1992 йил октябрь ойи бюроси қароридан:

● **«Каттақўрғон шаҳар ташкилотининг ёшлар ўртасида оммавий-маданий тадбирларни ташкил этиш борасидаги олиб бораётган ишлари маъқуллансин ва уларнинг тажрибасини оммалаштириш мақсадида қўлланма ишлаб чиқилсин.**

Бу шунчаки қабул қилинган қарор эмас. Ёдимда, Тошкент шаҳридаги мактаб ўқувчиларининг сўнгги қўнғироқларини яхши ташкил этганликлари ва махсус «Тошкент оқшоми» деган тантанали кечаларни кўп ва хўб ёритгандик. Худди ана шу кезларда олис Каттақўрғонда ҳам «Битирувчи» деган мўъжазгина тадбир пайдо бўлганди. Ўшандан бери бу анъана давом этиб келаётир. «Камолот», «Иқбол», Қизлар танлов-кўригининг вилоят мусобақаси ҳам Каттақўрғонда бўлганди.

Каттақўрғонлик ёшлар афғон уруши қатнашчилари ҳақида тайёрланган «Ҳайқириқ» пеъесаси билангина кифояланиб қолишмади. Урушда ҳалок бўлган И. Бозоров ва Ш. Усмоновларнинг оиласи учун доимий нафақалар тайинланган.

Биринчи котибнинг маърузасида фақатгина хайрли ишлар мисол келтирилди деб тушунманг. Албатта камчиликлар ҳам айтилди. Мен ўша камчиликларни номманом келтирмоқчи эмасман. Ахир улар қандай камчиликлари борлигини ўзлари билишибдими, ажрата олишибдими, демак уларни йўқотишади.

«Етмишинчи йилларда Каттақўрғонда ташкил топган футбол жамоалари бор эди. Улар жумҳурият биринчилигида ҳам муваффақиятли қатнашишган. Шаҳар спорт қўмитаси билан биргаликда шаҳримиз шарафини ҳимоя қиладиган янги футбол командаси тузишни қанчалик истаймиз-а...»

Гарчи бу конференция куни айтилмаган бўлса-да, бир гапни айтгим келаяпти. Шаҳар ободонлаштириш бошқармасининг бошлиғи М. Ҳожихонов ҳам собиқ комсомол ходими. Унинг ташаббуси ва ҳомийлигида шаҳар марказидаги бир гектарлик майдонда «Ёшлар хиёбони» бунёд этиляпти. Хиёбонда яшил бозорча, қаҳвахона, суратхона, магазин, сартарошхона бор. Бу ерни Наврўз байрами куни фойдаланишга топшириш мўлжаллан моқда. Шуниси ажойибки, хиёбон ва унинг ичидаги биноларни қуриш «Мурод» хусусий корхонаси бошлиғи Муродхон Ҳожихоновнинг маблағи эвазига.

Яна бир далил келтирмасам бўлмас. Ўша куни конференцияда Шодиёр Шоназаров бир овоздан яна шаҳар қўмитаси саркотиблигига қайтадан сайланди. Лекин уни ҳокимиятнинг бўлими мудирлигига таклиф этишганди. У бу таклифни рад этди. Истаги бошлаган ишларини охиригача етказиш. Ўрнига одам тайёрлаш.

Бироз бўрттириб юбораётганга ўхшаяпманми-а? Йўқ, бор гапларни ёздим. Яна қолганлари қанча.

Бир куни менга собиқ комсомолда ишлаганлар ҳазил аралаш айтиб қолишди.

— Биласизми, сизни орқаворотдан ким деб аташларини?

— Йўқ.

— Бўлмаса билиб қўйинг. «қалампир мухбир» дейишади. Фақат танқидий ёзасиз, яхши ишларни кўрмайсиз.

Мен ўшанда ранжимагандим.

— Яхши ишларинг бўлмаса нимани ёзай, дегандим.

Энди ўйласам яхши ишлар ҳам кўп бўлган экан.

Шунинг учун ҳам танқидий қарашлар, камчиликларни келтиришдан воз кечдим.

Қозонда бори чўмичга чиқди...

ГУЛИ ЧЕҲРА.
«Туркистон» мухбири.

Мустақилликни мустаҳкамлашнинг биринчи омили бу — ишлаб чиқаришда, саноатда умуман барча-барча соҳаларда ижобий томонга ўзгариш қила билишдир. Таъкидлаш керак-ки, биз бугун кўпгина соҳаларда кутилганидан кўра кўпроқ муваффақиятларга эришяпмиз. Маҳаллий саноат вазирлигига қарашли Олмалиқ халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси ҳам ана шундай муваффақиятли ишлаётганлар рўйхатига киради. Улар ўтган йил режаларини ошиғи билан уддалаган эдилар. Бу йилнинг бошланиши ҳам ёмон эмас...

СУРАТДА: бирлашма гилам тўқув цехи илғор тўқувчиси Гулбаҳор Тожибоевани кўриб турибсиз.

Даврон АҲМАД сурати

Луқма

ТААЖЖУБ

Шеробод туманидаги Шоди Қаҳҳоров раҳбарлик қилаётган «Шеробод» давлат хўжалигидаги 8-болалар боғчасида кичкинтойларнинг шодон қийқириқлари эшитилиб турибди.

— Одамнинг қўлидан келмайдиган ишнинг ўзи йўқ, — дейди хўжалик бош ҳисобчиси Мамат Исмоилов. — Биз озиқ-овқат маҳсулотлари тақчил бўлган айни пайтда ҳам қийналаётганимиз йўқ. Боғчаларни хўжалигимизда етиштирилаётган сабзи, пиёз, карам, картошка билан тўлиқ таъминлаб турибмиз.

Бироқ... Яқин-яқингача Қизириқ туманидаги «Истара» давлат хўжалигида 9 та болалар боғчаси ишлаб турарди. Энди эса 4 та боғчага катта қулфлар осиб қўйилди. Сабаби болалар муассасаларини озиқ-овқат билан таъминлашга қурби етмаслиги.

Эшниёз Турсунов раҳбарлик қилаётган Охунбобоев номли давлат хўжалигидаги болалар боғчаларига болакайлар қатнамай қўйишди. Бу ердаям маҳсулот тақчиллиги.

Қизиқ, Шеробод туманининг «Шеробод» давлат хўжалигида мўл-кўлчилик бўлса-ю, Қизириқ туманидаги болалар масканларида қаҳатчилик давом этаверса. Бунга фақат таажжубланиш мумкин холос.

Ж. ХУШБОҚОВ,
Сурхондарё.

Шахсий фикр

Профессор, доцент, катта ўқитувчи ДАРАЖАЛАР КЕРАКМИКАН?

Ҳозирги кунда илмий кадрлар, олимлар тайёрлаш тизими талабга жавоб берадими? Афсус, йўқ. Бунинг сабаблари эса менимча қуйидагича: аввало турғунлик даврида олимлар тайёрлаш сансалорлик касалига мубтало бўлиб, илмий ходим ўз мақсадига эришиш учун йиллар давомида буйруқбозлик тизимидаги сунъий тўсиқларга бардош бериши ва илмий ривожланишни улар билан келишиб олиши керак эди. Иккинчидан, янги мавзу ҳамда мундарижа фақатгина марксизм-ленинизм таълимотига, коммунистик назарияга тўла-тўкис мос келиши шарт бўлган.

Учинчидан, илм-фан намояндалари бевосита давлатга қарам бўлиб, улар бойиб ҳам кетмасдилар, қадр-қимматга ҳам «чегараси» билан эга бўлардилар. Гапнинг индаллосини айтганда, ўтмиш йилларида илмий унвонлар ёки олимлик даражаларини олиш чизилган чизиқдан чиқмай, сунъий қонун-қоидалар асосида «қолип» талабларига мувофиқ бериларди. Олдин албатта номзодлик, кейинчалик докторлик диссертациясини ҳимоя қилиш учун бир неча маротаба ихтисослаштирилган илмий кенгаш минбарига чиқиш керак эди.

Унвону даражалар олиш йўлларидаги хилма-хил тўсиқларни енгиш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермасди. Олимлар ичидаги «гуруҳлар» гирдобига тушиб, адолатсизлик қурбони бўлган ёшлар қанчадан-қанча.

Таассуфлар бўлсинким, шу кунларда ҳам мазкур масаланинг ечими эски ҳолатда амалга оширилмоқда. Адолат юзасидан шуни айтиш кераккй, эртага равнақ топадиган мустақил давлатимизнинг ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва маънавий негизи айнан илм-фаннинг юксак даражада тараққий топишига боғлиқ. Шу сабаб ҳозирги кунда илмий-ижодий потенциализмга бефарқ қарамаслик барчанинг бурчидир.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 31 мартдаги фармонига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Олий Аттестация Комиссияси (ОАК) ташкил топди. Кўнгилдаги иш бўлди. Бироқ мазкур ташкилотда илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш, илмий даражалар ва илмий унвонлар бериш тартибининг қандай бўлиши ҳамон ноаниқ. Республикамиз илм-фан вакилларининг бу борадаги фикрлари эса иккига бўлинди. Бугунгилари аввалги пойдеворни сақлаб олдин номзодлик, кейин докторлик диссертациясини ҳимоя қилиш керак десалар, иккинчилари халқаро талабларга мос келадиган битта илмий даража бўлиши ва бир марта ҳимоя қилиш масаласини кун тартибига қўймоқдалар. Охирги мулоҳазаларда муҳим мақсад мавжуд бўлиб, у орқали йиллаб ечимини кутаётган ғоялар тезроқ ҳаёт юзини кўриш нияти билдирилади. Унда кадр тайёрлаш тизимини такомиллаштириш турғунлик йилларида олимлар умрига завол бўлиб келган сунъий ғовларга чек қўйиб, мустақил республикамизнинг илмий тараққиётига замин яратиб, келажакда уни ривожланган давлатлар қаторида кўриш нияти билдирилган.

Савол туғилади: ОАК ўз Низоми ва буйруқлари билан бугунги собиқ Иттифоқ жумҳуриятлар тажрибасидан кўр-кўрона нусха кўчириб, илмий даражани икки босқичда амалга оширишга қарор қилса, у ҳолда ўтмиш тарихимиздан тегишли сабоқ олмаган одамга ўхшаб, яна онгли равишда кўпдан-кўп хатоларга йўл қўймаймизми? Илмий тараққиётимиз оёғига яна кишан солиб қўймаймизми?

Агарки Ўзбекистонда давр руҳига ҳамоҳанг олимлар бўлиши иқтисодий ва сиёсий ривожлантиришнинг муҳим шарти деб билсак, у ҳолда илмий кадрлар тайёрлашда собиқ Иттифоқ жумҳуриятлари билан «хўроз ҳамма жойда бир хил қичқиради» зайлида иш тутмасдан, ўз халқимизнинг миллий қиёфаси ва ўзлиги хусусида чуқур ўйлаб кўришимиз ва илмий-ижодий ишларимиздан истиқболдаги тараққиёт йўлларини белгилаб олишимиз, унинг илмий унвон ва даражалар стратегиясини ишлаб чиқишимизга тўғри келади. Бунинг учун, назаримда, қуйидаги вазифаларни зудлик билан ҳал этиш лозим:

БИРИНЧИДАН, илм-фанимиз собиқ Шўро ва хорижий давлатларнинг тайёр «моделига» суянмасдан ўз илмий тафаккурига таяниб ва илғор мамлакатларнинг фан ютуқларидан ўрнак олиб, ўзбек илмий кадрлар тайёрлаш тизимини яратишимиз керак. Биринчи навбатда олимлик даражасини олиш учун бир марта ҳимоя натижасида докторлик даражасини беришимиз даркор.

ИККИНЧИДАН, бугунги кунда республикамизда мавжуд бўлган илмий даража бериш тизимини марказлашган давлат ихтиёридан мутлақо чиқариб, унинг ўрнига олий мактаб ва илмий масканларнинг илмий Кенгаши қарорига асосан унвон-даражалар беришга кенг йўл очишимиз лозим. Мавжуд Олий Аттестация Комиссияси фаолиятига келадиган бўлсак, унда у республикамиз миқёсида ижроия органи сифатида, тажриба олиб борадиган, илмий ғоя ва дастурларни молиявий қўллаб-қувватлаб, давлат ташкилотчиси сифатидаги ваколатларга эга бўлиши керак. Бу ташкилот эътиборида биринчи галда, истеъдодли ёш олимлар ва янги фикрлар бозорини одилона ва софдил ташкил қилиш вазифалари, фаолиятнинг марказида туриши зарур.

УЧИНЧИДАН, Ўзбекистон республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонунининг 13-моддасига бундан эътиборан олий ўқув юртларидаги таълим тизими икки босқичга асосан олиб бориб, ҳукумат тасдиқлаган Низомга мувофиқ изчил тарзда бакалавр ва магистр даражаси бериш кераклиги белгиланган. Магистр бўлса ўз мавқеига асосан бугунги фан номзоди даражаси билан тенг ҳуқуқни беради. Шундай бўлгач, бир томондан мазкур қарорга асосланиб олий мактабларни тугатган талабаларнинг сараланган қисмига махсус ўқув режаларини ва амалга оширилган илмий ишлари натижасига асосан магистр даражаси берсак, иккинчи томондан ОАК буйруғига таяниб, аспирантуралар орқали давлатнинг бир қанча миллион сўмларини ҳаражат қилиб, фан номзодлари тайёрлаш мантиққа зиддир. Бундай «қўшалоқ» ҳаражат, давлатимиз чўнтагига оғирлик қилиши табиий?...

ТЎРТИНЧИДАН, олий мактабда ишлаётган зиёкорларга турғунлик жамиятидан мерос бўлиб қолган: ўқитувчи, катта ўқитувчи, доцент, профессор каби штат бирликлари лавозимлар бериш ҳам мантиқдан йироқ. Аслида ўқитувчининг ҳалол меҳнати эвазига талабалар эътирофидан улуғроқ унвоннинг ўзи йўқ. Кимки бундан бенасиб бўлса, қанча унвонга эга бўлмасин, унинг бир чақали аҳамияти йўқ.

БЕШИНЧИДАН, бизга тарих сабоқларидан маълумки, олимлик даражасига эришган ҳар бир шахснинг биринчи галдаги вазифаси ҳалол меҳнати билан танлаган соҳаси [illegible]асидан қандай машаққат бўлишидан қатъи назар янгиликлар яратиш, ўқув юртларида талабаларга юксак даражада таълим бериш орқали самарали натижаларга эришиш ҳисобланган. Зинҳор олимликка қадам босган шахснинг нияти даромадли сўқмоқларни ихтиёр этиш ҳисобидан ҳоли бўлган. Бироқ бугунги кунда профессор-ўқитувчиларга маош бериш юзасидан Меҳнат Вазирлиги чиқараётган қарорлар мағзини чақиб кўрилса, айнан олий мактабда меҳнат қилаётган зиёлига меҳнат натижасига қараб эмас, балки, олимлик даражасига қараб иш ҳақи бераётганига иқрор бўламиз.

ОЛТИНЧИДАН ҳар бир олим ўз диссертациясини ҳимоя қилишда бир қанча муаммоларга дуч келади. Шулар ичидан илмий Кенгаш таркибида албатта рақами (шифри) тўғри келадиган олимнинг бўлишидир. Фалакнинг гардиши билан рақами тўғри келадиган олим кенгашга келмаса, ёки топилмаса, у ҳолда қанча юксак даражада ёзилган илмий иш бўлмасин, бўлғуси олим ишини ҳимоя қила олмайди. Фикримиз яна ҳам аниқ бўлиши учун мисолларга мурожаат қилайлик. Битта педагогика фани олимлиги даражасини олиш учун бир қанчалаб шифрлар бор. Таажжубли томони шундаки, диссертация ҳимоясидан кейин қайси шифрга алоқадор бўлишидан қатъи назар ҳимоячига фақат педагогика ёки тарих фанлари номзоди (доктори) деган даража берилади. Аммо ҳимоя пайтида «рақамли» олимларни излашимиз керак бўлади. Бу ахир сунъий муаммо эмасми?

Хуллас, олим бўлиш муаммолари фақатгина диссертация ёзиш ёки китоб чиқариш билан тугамайди. Халқимизнинг «олим бўлиш осон» деган мақолига маълум ўзгартиш ва қўшимчалар киритишга мажбурмиз. Мен баҳсли бўлса ҳам ўз фикрларимни билдирдим. Энди бу ёғини «янгитдан» тузилган Олий Аттестация комиссияси ҳал қилади.

Аҳмаджон РЎЗМЕТОВ,
Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат маданият институти доценти.

ТАҲРИРИЯТДАН: давр ҳар бир нарсага тузатиш киритмоқда. Илмий даража хусусида ҳам шундай: кўпдан бери баҳслар давом этмоқда. Юқоридаги мақолада ҳам баҳсга чорловчи ўринлар анчагина. Шунинг учун унда билдирилган фикрларни маъқуллаш ёхуд инкор этиш муштарийларнинг ўз ихтиёрида. Лозим топсангиз, мақолада кўтарилган масала юзасидан фикр-мулоҳазаларингизни ёзиб юборинг.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **РОССИЯ Федерацияси Вазирлар Кенгашининг Бош вазири Виктор Черномирдин ўтган куни бўлиб ўтган йиғилишда Мустақил Ҳамдўстлик давлатлари ўртасида янгича умумий бозорни ташкил этиш тўғрисида фикр билдирди.**

● **МОСКВАДА бензиннинг нархи анча ошди. Ҳозирги кунда ҳайдовчилар «АИ-95» «Экстра» ёнилғисининг бир литрини 60 сўмдан олмоқдалар.**

● **МОСКВАДА Халқаро матбуот вакиллари клуби таъсис этилди. Клуб МДҲ мамлакатларида рўй бераётган воқеаларни оммавий ахборот воситаларида холисона ёритишга кўмаклашмоғи лозим. МДҲ мамлакатларида ишлаб турган журналистларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мазкур бирлашманинг вазифалари жумласига киради.**

● **ХИТОЙ келаси асрнинг бошларида пиво ишлаб чиқариш бўйича дунёда биринчи ўринни олиш учун курашмоқда. Ҳозирги кунда у учинчи ўринни мустаҳкам эгаллаб турибди.**

ВАТАННИНГ КУНИ КИМГА ҚОЛАДИ?

(Боши 1-бетда).

кўпчиликка сабоқ бўладиган юқоридагидек суд жараёнларидан лавҳалар кўрсатса айни муддао бўлур эди. Армиямиз муаммоларини, ўсмирларни ҳарбий хизматга тайёрлаш ишларини биргина Мудофаа вазирлигига юклаб қўйиш тўғри бўлмаса керак.

...Суд залидаги вазият ҳаяжонли у айбланувчи хизмат қилган қисмда ўтмоқда. Бу ерда Раҳимжонни кўпчилик танир, шу сабабдан ҳам унинг келажак тақдири ҳеч кимни бефарқ қолдирмас эди. Лекин на илож? Прокурор сўзининг охирида суд ҳайъатидан судланувчини тўрт йилга озодликдан маҳрум этишни талаб қилди.

Залда ўтирганлар нафасини ичига ютди — лодон бола нима қилиб қўйди.

Бу Раҳимжонга сабоқ бўлармикан? Жазо ҳаддан зиёд оғир эмасми?

Тўғри, кейинги икки-уч йил мобайнида — шўро империясининг парчаланиши ҳарбий қисмлардаги тартиб-интизом бўшашиб кетган, маҳаллийчилик, зўравонлик ва ноҳақликлар авжига чиққан, кўплар бунинг натижасида мустақил юрти томон равона бўлар эди. Энди-чи? Ҳозир йигитларимиз мустақиллигимизнинг шарофати ўлароқ она диёримизда хизмат қилмоқда. Шунинг ўзигина ҳар қанча қийинчиликни енгишда мадад, кўнгилдаги соғинч ва ҳижрон дардларига малҳам эмасми!

Ҳозир республикамизда оммавий мудофаа ишлари ойлиги ўтмоқда. Мактабларда, маҳаллаларда бўлаётган учрашувларда фахрийлар билан бирга ҳақиқий ҳарбий хизматдаги зобитлар, аскарлар ҳам қатнашсалар, армияга шон-шарафлар ўқиладиган аввалги ақидадан воз кечиб, шаклланаётган Қуролли Кучларимизнинг муаммолари, армия ҳаётининг хос жиҳатлари ҳақида ёшларга рўй-рост ҳикоя қилиб берсалар яхши бўларди. Шунда йигитларимиз бирдан «нотаниш дунё»га тушиб қолмас, ўзини йўқотиб қўймас, борингки, Раҳимжонга ўхшаб ота-онасининг юзини ерга қаратиш ҳоллари кескин камаяр эди.

Бу ишдан маҳалла оқсоқоллари ҳам четда қолмаслиги лозим. Маҳаллада ҳамма бир-бирини танийди. Ҳарбий хизмат жойини ташлаб келган «қочоқ» болани ҳамма билади-ю, наҳотки ҳеч ким ҳеч нарса демаса?

«Аҳмедов озодликдан маҳрум этилсин. Лекин унинг чин юракдан тавба қилганини инобатга олиб, ҳарбий суд қамоқ жазосини интизом бўлинмасига йўллаш билан алмаштириш мумкин, деб ҳисоблайди...»

Ҳа, суд Раҳимжонга шафқат қилди. Унинг ёшлигини, оилавий шароитини, қилмишидан пушаймонлигини ва шу каби айбни юмшатувчи бошқа жиҳатларни ҳисобга олиб, бир ярим йил муддатга интизом бўлинмасида ўташ йўли билан алмаштирилди. Жазо бундан ҳам қаттиқ бўлиши мумкин эди.

Ҳуқуқий давлат қуришга интилаётган эканмиз, унинг асосий шарти қонуннинг барча нарсадан устунлиги, ҳамма учун баробар эканидир. Муҳтарам ота-оналардан ўтинчимиз — ана шу қоидани эсдан чиқармайлик, фарзандларимизга ҳам тушунтирайлик. Токи улар билмаслик, нодонлик оқибатида тақдирларини қора қилмасинлар.

Ҳамма айбни мактабга, оилаю жамоатчиликка ағдаравериш ҳам тўғри эмас. Раҳимжон хизмат қилган ҳарбий қисмда шундай ҳолларнинг олдини олиш учун амалга оширилаётган ишларни кўнгилдагидек, деб айтиш қийин. Биргина «ҳуқуқий таълим бурчаги»га назар ташлайлик: ҳужжат ва қўлланмалар эскирган, янгилари — «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси», «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида», «Мудофаа тўғрисида», «Муқобил хизмат тўғрисида»ги республика қонунлари эса қўйилмаган.

Ҳар бир аскар: «Сўнгги нафасим қолгунча она ватанимнинг садоқатли фарзанди бўлиб қолишга, ҳарбий хизматнинг бутун машаққати ва қийинчиликларини енгишга, давлат ва ҳарбий сирларни мустаҳкам сақлашга аждодларимиз руҳи олдида қасамёд қиламан» деб онт ичади, илк бор қўлига қурол олар экан. Ўзбек ҳеч қачон, бошига не бало тушмасин, нима қилса қилган-у, лекин сўзидан қайтган эмас. Бу таомилни аксарият укаларимиз яхши билиши керак.

— Йигитларни бевосита хизматга тайёрлаш керак,— дейди Тошкент гарнизони ҳарбий суди аъзоси, юстиция подполковниги П. Степанов. — Судланганларнинг ярмидан кўпи фақат ота-онасини, қариндош-уруғларини кўриб келиш каби арзимас сабаблар билан хизмат жойини тарк этган. Бу масъулиятсизликдан бошқа нарса эмас. Қонун эса — қонун-да. Ҳарбий хизмат жойини ташлаб кетиш — ҳамма даврда ҳам энг оғир ва шармандали жиноятлардан ҳисобланган. Афсуски, ҳатто айрим ота-оналар билада етишмовчилик ёки бирор кимнинг касаллиги сабабли аскар қочиб келса, жавобгар бўлмайди, деб ўйлайди.

Мустақил давлатимиз каби армиямиз ҳам ҳали ёш. Лекин унинг олдида Ўзбекистон Республикасининг истиқлолини, ҳудудий дахлсизлигини, халқимизнинг турмушини ҳимоя қилишдек улкан вазифалар турибди. Маҳаллий зобитлар, ҳарбий мутахассисларимизни тайёрлашимиз керак. Қисқаси, шу заминда туғилиб ўсган эканмиз, уни ҳимоя қилиш ҳам мана шу ватан ўғлонларининг, яъни сизу бизнинг зиммамиздадир. Юртимиз қадрига ўзимиз етмасак, биров етармиди! Ватанга хизмат қилиш ҳар бир йигит учун ғурур ва шараф бўлмоғи керак. Аскар фарзандларимизнинг бардошли бўлмоққа, қийинчиликларга чидамоққа ўргатишимиз лозим. Дунё эса нотинч. Худо кўрсатмасин, бирор кор-ҳол рўй берса-ю, ишонган посбонларимизни ўрнидан топа олмасак. Қайдадир қочиб юрган бўлса... Унда бизнинг буюк Темур авлодлари эканимиз қайга боради? Жаҳонгир саркарда Бобур Мирзо руҳи поки олдида нима деган одам бўламиз? Азиз ватанимизнинг куни кимларга қолади? Четдан ҳимоячи чақирамизми?

Дарвоқе, суд мажлиси бошланишидан бир соатча аввал хонага Хоразм вилоятидан ота-бола Аюповлар кирди. Ота узоқ муддат ҳарбий қисмни тарк этган ўғлини олиб келибди...

Аҳмад ХЎЖА,
ЎзА мухбири.

Е. ШАЛЬНЕВ,
«Ватанпарвар» рўзномаси мухбири.

Хива–2500

ХОРАЗМИЙЛАР ФАХРИ

ХИВА ШАҲАР ВА НОҲИЯ ҲОКИМИ ЭРКИН ОҒА РАҲМОНОВ БИЛАН МУЛОҚОТ

Суҳбатдошимизга лўнда таъриф: босиқ ва хушмуомила. «Ёшулли» деб мурожаат қилишларини ёқтирмайди. Аёли — республикада хизмат кўрсатган мироб, катта ташкилотда муҳандис. Икки ўғли ва бир қизи бор. Шахсий уйи йўқ, давлат тураржойида яшайди. На ўзида, на ўғилларида машина бор... Хотин-қизлардан чиққан раҳбарларни ҳурматлайди. Ёшларга ишончи—мустаҳкам. Ўзи ҳам қачонлардир комсомол етакчиси бўлган.

Ҳокимнинг иш кабинети. Хонада кўзга ташланадиган бирор ноёб жиҳоз йўқ. Иш столи, курсилар. Иккими-уч телефон. Иш қоғозлари, ёзғичлар... ва кўзойнак.

Дарвоқе, биз бирор «доҳий»нинг сервиқор сурати осиғлиқ туришига ўрганиб қолган жойда эса ихчамгина гиламча. Гиламда Паҳлавон Маҳмуд мақбарасининг тасвири ўта аниқ ва маҳорат билан туширилган. Бу қадим Хиванинг муқаддас хилхоналаридан бирининг тасвири. Мақбара тасвирига боқибоқ, кўҳна шаҳар тупроғида эканимиз хотирамизга энади. Суҳбат мавзуси ҳам олдиндан келишилганидек шаҳар ҳақида эди...

— Ҳурматли Эркин оға, маълумингизким, 1995 йилда қадим Хиванинг 2500 йиллик маъракаси нишонланади. Сиз ана шу қутлуғ тўйнинг ташкилотчиси, қолаверса тўйбошисисиз. Ҳали вилоят фирқа қўмитаси мафкура котиби бўлиб ишлаган даврингизда шу хайрли ишга дастлаб қўл урилганди. Жаҳон миқёсида нишонланадиган улкан санага ҳозирлик ҳақда гаплашмоқчи эдик...

— Ватан — остонадан бошланади, деган ҳикмат бор. Хива—юртимизнинг қадамжоларидан бири — Хоразмнинг кўз қорачиғи. Ҳар бир халқнинг қадимийлиги, обрў-нуфузи — боболарнинг мерос қолдирган ноёб асарлари, меъморий обидалари, осори атиқалари билан ўлчанади. Биз бу борада бекаму кўст юртмиз, халқмиз. Агарда бутун дунёда етти мўъжиза бор, деб эътироф этилса, бизнинг кўҳна заминимизда ҳам етти мўъжиза атагудек манзилларимиз мавжуд. Хива шулардан бириси ва машҳуридир.

Шаҳарнинг маъракасини ўтказиш режаси ўртага чиққанига анча бўлди. Бу тадбирга ҳозирлик ҳали собиқ Иттифоқ даврида бошланган десак, хатомас. Вақт келдики, мустақил бўлдик, ўз аравамизни ўзимиз торта бошладик.

Яна ачинарлиси, тоталитар тузум истибдоди тарихимизнинг ашёвий далолати бўлмиш шаҳар обидаларини четлаб ўтмади. Яқин юз йилда унинг меъморий кўринишига путур етди, ноёб ёдгорликлардан бошқа мақсадларда фойдаланиш русм бўлди. Ҳатто 1967 йилда шаҳарнинг «музей-қўриқхона» мақомини олиши ҳам унинг бузилаётган кўркини асраб қолишга ожиз эди...

Муҳаммад Амин мадрасасининг хорижий меҳмонлар яшайдиган ётоқхонага, Матниёз Девонбеги мадрасасининг эса ресторанга айлантириб қўйилганлиги нафақат тарихий ёдгорликлар, балки Хоразм миллий санъатига, ота-боболар меросига ямоқ бўлиб тушди. Шу хатоликларни вақтида тўғрилаш учун шаҳарда тўйгача миллий меъморий анъаналар асосида янги меҳмонхона ва ошхона қуриб, ишга тушириш биринчи режага киритилган. Шаҳарнинг марказида 14 та маданий ва маиший иншоот қуриш зарур. Янги боғлар, ҳиёбонлар ташкил этилади, катта кошона — маданият саройи қурилади. Яна юртнинг тарихимизга ёзилмиш санъаткорлари, ижодкорлари ҳаётидан мукаммал ҳикоя қилувчи музей ишга туширилади. «Ичон қалъа»нинг ўтмишдаги асл ҳолатини қайта тиклаш учун жуда кўп, ҳаддан зиёд кўп ишлар қилиш керак.

Ниятлар яхши, режалар улуғвор. Лекин, иқтисодий бўҳрон бўғиздан олиб турган замонда...

— Маънавиятни пул билан ўлчаб бўлмайди. Сўнгги пайтда айрим билағонлар «қашшоқ оилага тўй не зарур?» қабилида гап қилишга ҳам ўтишган. Одамнинг аввалига кўнгли тўқ бўлсин, кайфияти чоғ бўлсин. Қадим тарихимизни, маданиятимизни, санъатимизни вақтида қадрлаб, ёшларда шу руҳни сингдирсак, давлатимизнинг келажаги порлоқ бўлади, авлодлар дунё халқлари орасида ўз ўрни, йўлини шунда осон топадилар.

Олдинлар шаҳардаги обидаларни таъмирлашга йилига 850 минг сўм атрофида маблағ ажратиларди. Эндиликда бу рақам уч миллионга етди. Аммо, вақт ва лоқайдлик оқибатида завол топаётган обидаларни таъмирлашга, ишни узлуксиз олиб боришга бу маблағ ҳам етмайди. Аммо, биз барча ички имконларни ҳисоблаб чиққанмиз. Шаҳар тўйига атаб ҳокимнинг махсус ҳисоб жамғармасини очдик. Фуқароларга мурожаат қилдик, Хивани ардоқлаш ҳар кимнинг фарзандлик бурчи эканини эслатдик. Натижа энди намоён бўлаётир, жамғармага дастлабки хайриялар тушаётир...

Айтмоқчиманки, биз тепадан бериладиган ёрдамни кутиб ўтирганимиз йўқ...

— Истаймизми-йўқми ҳозир маънавият ҳақида гапираётиб ҳам беихтиёр суҳбат маблаққа бурилиб кетаверади. Ҳали Шўро Иттифоқи замонасида қадим шаҳарга хорижий эллардан ташриф буюрадиган ажинабий сайёҳларнинг валютада тўлайдиган сафар харажатлари Москов қўлида қолади, деб нолиниб ёзганмиз. Энди ўзимиз ўзимизга бек замона. Хўш, маблағлар ҳозир қаерга кетмоқда!

— Маблағлар ҳозир ўзимизники — давлатимизники. Замон бундай ағдар-тўнтар бўлиб, иқтисодиёт ёмонлашганигами ҳозир сайёҳлар сони ҳам сезиларли камайган... Лекин, мустақиллик шарофатидан юртимизга чет элдан ташриф буюрадиган барча улуғ меҳмонлар, элчилар, ишбилармонлар, тижоратчилар шаҳримизни зиёрат қилмасдан қайтишмайди. Оғахон ҳазратлари шаҳарни зиёрат қилиб, «Бу — жаннат шаҳар!» деб таъриф берди ва хайрия маблағи ажратишини айтди.

— Эшитганимиз бор, Овруподаги айрим тарихий шаҳарларни сайёҳлар ҳисобидан бутунлай боқиш мумкин экан. Хива ҳақида ҳам шундай фикрни айтиш мумкинми!

— Мумкин. Ҳеч иккиланмай. Лекин, олдин сайёҳларга хизматни олий даражага кўтариш керак. Обидаларни тўла таъмирлаш лозим. Ҳозир шаҳардаги 54 та обидадан йигирматасига ҳали таъмирчиларнинг қўли текканича йўқ. Нуруллабой комплексида бир юз тўқсон хона бор. Уни тўла таъмирлаш учун камида йигирма миллион маблағ зарур. Биз аввал бошда меҳмон келадиган уйимизни кўркам ҳолатга келтиришни ўйлашимиз керак. Бу йил шаҳар ободончилиги учун тўрт ярим миллион сўм сарфладик. Республика Вазирлар Маҳкамаси таъмирлаш ишларига маблағ ажратишга ваъда берган.

— Шу юбилей сабаб хонликни 1873 йилда истеъло қилган чор ҳукумати расмий идоралари [ва ҳатто шахсий талончилар] олиб кетган осори атиқаларни, унинг қонуний меросхўри бўлмиш халққа қайтариб бериш мумкин бўлармикан! Бу ишларга киришилганми!

— Шу йил олиб кетилган нарсалардан фақат биттасини — фойтунни қайтара олдик. Эндиликда тахт масаласи ҳал бўлаяпти. Бу юзадан вилоят ҳокими М. Жуманиёзов тегишли ташкилотларга расмий сўров хатлари жўнатган. Россия ва Ўзбекистон Президенти учрашувида ҳам 1873 йилда гаров тариқасида олиб кетилган, хонликнинг олтин суви юритилган тахти масаласи кўтарилган экан... Бу тахт ҳозир Оружейний палатанинг мулки бўлиб турибди.

Мен Ичон қалъада ўсганман. Болалик пайтларимиз музейларга кирардик. Тошҳовлида бир вақтлар жуда ноёб экспонатлар бўлғувси эди. Олтин безаклар, гиламлар, тақинчоқлар... 1934 йилда эса хоннинг нозик дид билан тикилган либосларини ҳам олиб кетишган экан. Айтмоқчиманки, шаҳарни талаш сўнгги кунгача давом этган. Давлатимиз БМТ аъзоси сифатида ўз ҳудудидан босқинчилик урушлари даврида олиб кетилган ноёб тарихий буюмларни талаб қилиб, халқаро қонун нормалари асосида қайтиб олишга ҳаққи бор. Ахир, иккинчи жаҳон уруши даврида Олмониядан ташиб келтирилган кўплаб тарихий ёдгорликларни Шўро ҳукумати элликинчи йиллар охирида ўз эгаларига қайтиб берди-ку. Қолганларини ҳам олмонлар талаб қилишмоқда...

— Шаҳарнинг кечаги куни, бугуни ва эртаси ҳақда ишонч билан нималарни айта олардингиз!

— Кўп ва оз нарсаларни. Кўп деганим, бу қилиниши керак бўлган хайрли ишлар, режаларимиз. Оз деганим — қилинганлари. Ана шу икки нисбат қай даража бир-бирига яқинлашса, режаларни рўёбга чиқара олсак — бизнинг бугунги фаолиятимиздан келгуси авлодларга қоладиганлари шулар. Кечаги кундан — боболаримиздан бизга қолмиши эса юзлаб обидалар қиёфасида бўй ростлаб турибди. Уни асраш, аслига қайтариш ва завол топмаслиги учун саъй-ҳаракат қилиш — шаҳар учун бевосита масъул бўлган маҳаллий ҳокимиятнинг ва ҳоким сифатида менинг фарзандлик бурчим.

Эсимдан чиқай дебди, бундан бир аср илгари қурилган Муҳаммад Раҳимхон II—Феруз мақбарасини ҳашар йўли билан уч ой ичида ободонлаштирдик, аслига қайтардик. Айтарлик кўп маблағ кетмади. Халқ бирлашса, ташаббус бўлса — кўп иш қилиш мумкин экан.

— Бу ҳам юбилейга алоқадор. Самарқанд, Бухоро, Хўжанд каби кўҳна шаҳарларнинг тарихи, меъморий ёдгорликлари яхлит китоб шаклида аллақачон нашр қилинган. Ичон қалъа қўриқхонаси директори, тарих фанлари номзоди Абдулла Абдурасулов билан шаҳар ҳақида тарихий-этнографик очерклар китоби қоралагандик. У юбилей туркумида чоп этилиши керак бўлган нашрлар рўйхатига киритилган. Юбилей баҳона маҳаллий ҳокимият яна қандай нашрларни кўзлаяпти!

— Биз шу соҳада вилоят ҳокимияти билан ҳамкор иш олиб бораяпмиз. Юбилейгача шаҳар тарихи, меъморий қиёфаси, бу ерда яшаб ўтган шоирлар, санъаткорлар, улуғ зотлар ҳаёти, ижоди ҳақида бир қатор нашрлар чоп этиш кўзланган. Шунингдек, рисолалар, йўл кўрсаткичлар ва маҳаллий шоирларнинг асарлари ҳам ўқувчиларга тақдим этилади. Бу жуда катта ҳажмдаги иш. Режамизча, саккиз юз табоқча бўлади. Ҳозирча Ал Хоразмий номидаги Хоразм Давлат дорилфунуни олимлари кўп тармоқли режа асосида мазкур ишларни яхлитлаштиришга киришдилар. Вилоят ҳокимияти харажатларни ўз зиммасига олмоқчи. Дастлабки, маблағ берилди ҳам.

— Эркин оға, шаҳар юбилейи ҳақда шу қадар кўп ёзилмоқда, мана суҳбат қуриб ўтирибмиз-у, аммо мазкур сана ҳамон мавҳумлигича қолмоқда...

— Аниқ бир тўхтамга аллақачон келинган — 1995 йилда ўтказилади. Вақт эса оз қоляпти. Ҳаммасига улгириш керак. Ёдимизда бор, Самарқанднинг, кейин Тошкентнинг муборак ёшлари қандай ўтказилгани... Биз ҳам шунга ҳаракат қиламиз. Кичик бир оилада кичик бир маърака учун неча ойлаб, баъзан йиллаб тадорик кўрилади. Хива эса улкан шаҳар, қадимий шаҳар. Унинг ёш тўйи номига, шон-шуҳратига яраша бўлмоғи керак.

— Эркин оға, энди ёшлар масаласига қайтсак. Ёшлар рўзномаси сифатида Сиз раҳбарлик қилаётган ноҳияда ёшлар ташкилотига бўлган эътиборни билгимиз бор...

— Ёшлар Иттифоқига эътиборимиз яхши. Ўзим ҳам комсомолда ишлаганман, анча муддат ёшлар етакчиси бўлдим. Ёш кадрларга эътибор беришимиз, уларни қўллаб-қувватлашимиз керак.

Шаҳар ва ноҳия ёшлари анча ташаббускор ва серғайратлар. Ёшлар Иттифоқи қўмитаси ёшларнинг дам олиши, бўш вақтларини кўнгилли ташкил қилиш учун мунтазам равишда тадбирлар, кечалар, кўриклар ўтказмоқда. Ўтган икки йил давомида Хивада «Туркистон» газетаси кунлари икки марта ўтказилгани ва бу тадбир бошида ёшлар етакчилари турганини биргина мисол. Сўнгги марта бу байрам Жалолиддин Мангуберди хотирасига бағишлаб ташкил қилингани ёшларимизнинг она Ватан тарихига, буюк боболаримиз меросига бўлган ҳурматларини яна бир бора оширишга хизмат қилади.

Биз кўп борада «биринчи»миз. Давлатимиз тарихида илк ёшлар уюшмаси биринчилар қаторида Хивада ташкил қилингани бежиз эмас. Меросликҳуқуқи — анъаналарни бўшаштирмасликка ундаб туради.

...Ҳали суҳбат ниҳоя топмаганди. Айрим саволларимиз қоғозда қолаверди. Ҳоким ёрдамчиси кириб, қайсидир мамлакатнинг расмий делегацияси ташриф буюрганини билдирди. Улар кўҳна шаҳарга зиёратга келишган...

Бундай ташрифлар сон мингта. Вақт ўтган сари яна ошаверади. Ишқилиб, катта маърака бошида турган юртбоши ва унинг елкадошларига куч-қувват, омонлик берсин.

Рўзимбой ҲАСАН суҳбатлашди.

Ибратли тадбирлар

ЭНДИ «ЎЗАГРОСТРОЙ»НИНГ МАРКАЗИЙЛАШГАН ИҚТИСОДИЙ ТАЪМИНОТ РЕСПУБЛИКА БАЗАСИ ЎЗ ОШХОНАСИГА ЭГА

Базанинг бош муҳандиси Ғулом ака Олимов бизга бу ҳақда қувониб сўзлаб берди:

— Ошхона йўқлигидан ходимларимиз, ишчиларимиз узоқ муддат қийналиб келишди. Мана, ниҳоят ўз ошхонамизга эга бўлдик. Бунда аввало база касаба уюшмасининг хизмати катта. Ҳозирги қийин даврда жамоамиз вакилларини иқтисод жиҳатдан қўллаб-қувватлашга катта эътибор берилмоқда. Шу боисдан ҳам ишларимиз ёмон эмас.

Ошхона 60 ўринли. Унда чой текин берилади. Шу билан бирга таомлар ишчи-хизматчиларнинг талабларига биноан тайёрланади. Нархи ҳам шаҳардагидан 30 фоиз арзон.

— Жуда яхши бўлди-да, — дейди ишчи Абдусаттор Самиғов. — Энди овқатланиш учун 1—1,5 чақирим йўл босиб, Келес ёки Кўктеракка бориб юрмаймиз...

Бош муҳандиснинг айтишича, ҳали улар қилмоқчи бўлган ишлар кўп экан. База қошида ишчи-ходимлар учун махсус дўкон очиш режалаштирилаётибди.

Ўз ишчи-хизматчиларининг манфаатини ўйлаган ташкилот ҳеч қачон кам бўлмайди. Бир-бирига ҳурмат-эътиборда бўлган жойда эса қут-барака аримайди. Ҳамма гап шунда.

СУРАТЛАРДА: «Ўзагрострой» базасида ошхона очилиши тадбиридан лавҳалар.

Матн ва суратлар муаллифи: Муҳаммад АМИН.

Кеча · Бугун · Эртага

● ТУРКМАНИСТОН Президенти Сапармурод Ниёзов Ашғабад шаҳри янги ип-газлама комбинати қурилиши пойдеворига биринчи ғиштни қўйиш маросимида қатнашди. Янги корхонани Италиянинг ТПЛ фирмаси бунёд этади. Комбинат дастлабки туркум газламаларни 1994 йилдаёқ чиқара бошлайди.

● РОССИЯ меҳнат вазирлиги «Ишга сабабсиз» келмаганлиги учун йиллик таътилдан ушлаб қолиш ҳақида тартиб-қоидага» тузатиш киритишди.

● ТУРКМАНИСТОНДА ҳам қимматчилик бошланди. Бундан атиги бир неча кун олдин килоси 200 сўм бўлган гўштнинг баҳоси бугунга келиб 450 сўмга чиқди. «Тушунарсиз сабабларга кўра сўнгги икки ҳафта давомида гўшт икки ҳиссадан кўпроқ қимматлади», деб ёзади «Чоржўй хабарлари» газетаси.

● РОССИЯ Федерацияси Президентининг матбуот шўъбаси хабар беради: Россия Федерациясининг Президенти билан Олий Кенгашнинг Раиси ўртасида сешанба куни учрашувда аҳдлашувга эришилган эди. Шунга биноан Б. Н. Ельцин 1993 йил 17 февралда ижроия ҳокимияти билан қонун чиқарувчи ҳокимият органларининг Россия янги конституцияси қабул этилгунга қадар бўлган даврда конституциявий тузумни барқарорлаштириш тўғрисидаги битим лойиҳасини парламентга юборди.

● ГФР канцлери Гельмут Кольнинг Ҳиндистонга расмий ташрифи бошланди. Ташриф чоғида тағин ҳам мустаҳкамроқ сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқа ўрнатиш масалалари диққат марказида бўлади. Маҳаллий кузатувчиларнинг айтишича, ташриф асосан «иқтисодий» мақсадларни кўзда тутади.

Китоб жавонингизга

«МЕНГАЯМ ВИГАВЎР БЕР»

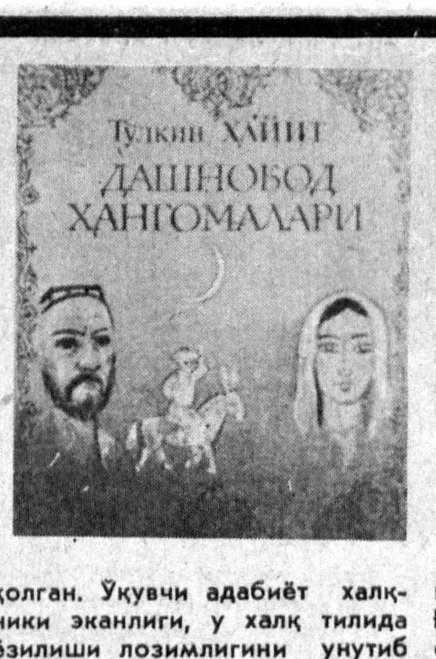

ЁЗУВЧИ халқининг энг асосий муаммоси аввалдан-охир китоб чиқариш бўлган. Бугунги танглик даврида-ку, айтиб ўтирмасаям бўлади. Тўғри, нашр масаласи тўхтаб қолаётгани йўқ. Лекин ҳозир чоп этилаётган асарлар асосан олди-қочдилардан иборат бўлиб қолаётир. Нашриётларимиз шулар орқали кун кўришга ўтиб олдилар. Уларниям тўғри тушуниш керакдир, балки. Бозор иқтисодиётида яшашга кўникишимиз қийин кечаяпти. Катта-катта идоралар ҳам «синмаслик» йўлини қидириб ётибди. Жумладан, нашриётлар ҳам.

Асосий гап бу ҳақда эмас эди. Узоқ йиллар «социалистик реализм»га асосланиб ёзилган асарларни мутолаа қилган ўқитувчиларимизнинг савиялари, ўша китоблардаги жимжимадор гаплардан нари ўтолмай қолган. Ўқувчи адабиёт халқники эканлиги, у халқ тилида ёзилиши лозимлигини унутиб қўяёзди. Уни шунга мажбур қилишди. Лекин гап бу ҳақда ҳам эмас эди.

Гап ҳозир ҳам кам бўлсада, яхши асарлар дунё юзини кўраётгани ҳақида. Яқинда Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа бирлашмаси ёзувчи Тўлқин Ҳайитнинг «Дашнабод ҳангомалари», асарини чоп этди.

Тўлқин Ҳайитнинг биринчи ва энг асосий ютуғи — китобда жамланган ҳикояларида — унинг қаҳрамонлари оддий халқ. Шунинг учун бўлса керак, унинг қаҳрамонлари оддий гапиради, оддий ўйлайди ва оддий фикрлайди. Ҳеч нарсани бўяб-бежамайдилар, Ўзларича «Америка очишга» ҳам ҳаракат қилмайди. Бирор нарсани осмонга кўтариб, мақтамаганларидек, бирор нарсани балчиққа белаб лаънатламайдилар ҳам. Улар ҳаммаси оддий, демакки, содда ва самимий инсонлар.

Бу айниқса китобнинг иккинчи қисми бўлган, Дашнобод ҳангомалари латифанома-ҳикояларида кўзга яққол ташланади. Дашнобод Сурхондарёнинг олис Сариосиё туманида жойлашган қишлоқ, Тўлқин Ҳайит ҳам асли ўша қишлоқнинг фарзанди. У Дашнободликларни Габроволикларга қиёслайди. Китобни ўқир экансиз, уларнинг содда, тўпори, самимий ҳангомалари ҳар қандай Габрово ҳандаларидан қолишмаслигига ишонасиз. Мана бир мисол:

Дашнободга марказдан катта вакил келган. У йиғин чақириб, раисга, омбор мудирига, хуллас, колхознинг барча раҳбарларига «виговор» беради. «Виговор» фақат катталарга теккандан аччиқланган колхозчи кампир вакилдан талаб қилади:

— Ҳой болам, ўша вигавўрингдан маним бачамгаям бергин!

Дашнабодликлар ана шундай содда халқ. Ишонмасангиз Тўлқин Ҳайитнинг «Дашнабод ҳангомалари»ни ўқиб кўринг.

Ислом ҲАМРОЕВ.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

ҚОЗОҒИСТОН — ГЕРМАНИЯ ҲАВО ЙЎЛИ

Германиянинг Ганновер шаҳридан Олма-отага ҳафтада икки бор самолёт қатнай бошлайди. Аэрофлот ва Олимпиа Риезен компаниялари биргаликда ташкил этган қўшма корхона ана шуни тавсия этмоқда. Тайёралар Ганновердан Душанба ва жума кунлари кечаси учиб, сешанба ва шанба кунлари Олма-отага қўнади. Қозоғистон пойтахтидан ҳам тайёралар душанба ва жума кунлари кундузи Ганноверга қараб йўл олади. Бу йўналишга «Аэрофлот»нинг «ТУ-154» тайёралари хизмат кўрсатади.

30 ТА РЕАКТОР ҚУРИЛАДИ

«Вашингтон пост» рўзномасининг ёзишича, руслар ядровий энергияни тараққий эттиришни кўзда тутувчи катта дастурни қабул қилиш арафасида: Россия Вазирлар Маҳкамаси 20 йил ичида 30 та янги реакторлар қурилишини таъминлаш учун бир неча тадбирларни тасдиқлади. Бироқ рўзнома молиявий танглик бу дастурнинг амалга ошишига имкон беришига шубҳа билдирган.

(ЎзА).

Болалар бепул эмланади

Билл Клинтон маъмурияти мамлакатдаги барча болаларни бепул эмлаш дастурини ишлаб чиқмоқда. «Нью-Йорк таймс» рўзномасининг хабар қилишига қараганда, жумладан, федерал маблағ ва штатлар маблағлари ҳисобидан вакцина тайёрловчилардан эмловчи ашёлар сотиб олиш ва уларни барча поликлиника, ҳамда хусусий шифокорларга текин тарқатиш кўзда тутилган. Ҳукумат маълумотларига кўра, ҳозирги кунда мактаб ёшигача болаларнинг 40 дан 60 фоизигача тавсия этилган эмлашдан ўтказилар, айрим шаҳарларда бу кўрсаткич атиги 10 фоизни ташкил этар экан. Эмлаш даражасининг бу қадар паст эканлигининг асосий сабабларидан бири сўнгги йилларда вакциналарнинг ниҳоятда қимматлашганидир.

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

● ТОҒЛИ Қорабоғнинг шимолида вазият кескинлашган. Озарбайжон мудофаа вазирлигининг маълумотларига қараганда, Арманистон бўлинмалари зирҳли техника ёрдамида Гетаван қишлоғини яна эгаллаб олганлар. Шиддатли жанглар давом этмоқда.

● ЛИТВА конституциясига мувофиқ мабодо Альгирдас Бразаускас президент этиб сайланса, сўнгги вақтгача ўзи бошчилик қилиб келаётган демократик меҳнат партияси аъзолигидан чиқиши керак. Кеча шу партия кенгашининг мажлиси бўлди, унда партия раҳбари вазифасини Бразаускас ўринбосарларидан қайси бири вақтинча бажариб туриши аниқланди.

● ЧЕЧЕН парламенти ўзининг конституциявий ҳуқуқидан фойдаланиб, президент Жоҳар Дудаевнинг республика асосий қонуни янги таҳрири юзасидан 19 февралда референдум ўтказиш тўғрисидаги фармонини бекор қилди. Асосий қонуннинг янги таҳририни президент таклиф этган эди. Дудаевнинг чеченлар юртида фавқулодда ҳолат ва комендантлик соати тартиби ҳақидаги фармони ҳам бекор қилинди.

● РОССИЯ ташқи разведка хизматининг директори Евгений Примаков ГФРга ташриф буюрди. У чоршанба куни Мюнхень яқинидаги Пуллах шаҳарчасида жойлашган федерал разведка хизмати қароргоҳига борди. Федерал разведка хизмати раҳбарлари билан суҳбат чоғида қорадорифурушликка, халқаро терроризмга қарши курашда Россия билан Германия махсус маҳкамалари фаолиятини мувофиқлаштириш масалалари муҳокама қилинган.

● АҚШнинг «Жорнэл оф коммерс» нашрининг Россия ахборот маҳкамаларидан бири хабарига таяниб таъкидлашича, Россия бошқа республикаларга сотаётган нефть нархини яқинда яна ўзгартирмоқчи.

Иқтисодиётнинг асоси бўлган энергия нархининг ошиши туб ўзгаришларга олиб келиши равшан. Бу ҳолда республикалар Россия билан қай тарзда ҳисоб-китоб қилиши ноаниқ бўлиб турибди.

ТАШҚИ ҚАРЗ ОШМОҚДА

Шарқий Оврупо мамлакатлари, жумладан, собиқ СССР республикаларидаги кўпгина давлатлар иқтисодий тараққиётидаги кўнгилсиз маромлар ўтган йилда минтақадаги мамлакатлар қарзининг янада ошишига сабаб бўлди. Австрия иқтисодий тадқиқотлар институти томонидан тайёрлаган ҳужжатда ана шу ҳақда маълум қилинган, дея хабар беради РАТА — ТАСС мухбири Венадан.

Хабарда қайд этилишича, Шарқий Оврупо мамлакатларининг ташқи қарзи ўтган йилда 194,8 миллиард долларни ташкил этди. Бу аввалги йилдагига нисбатан 11,9 миллиард доллар кўп демакдир. Собиқ СССРнинг бу минтақадаги республикалари Ғарб мамлакатларига тўлаши лозим бўлган қарз эса 80 миллиард доллардан ошиб кетган. Сўнгги вақтларда Албания, Румыния, Болгарияда, собиқ Югославияда ташқи қарзнинг хавфли равишда ўсиши кузатилмоқда. Мутахассислар Болгария ва собиқ Югославия ўз қарзларини тўлашга мутлақо қодир эмаслигини таъкидламоқдалар.

Венгрия ва Польша эса ташқи қарзини камайтиришга уринаяпти. Маълум бўлишича, уларнинг қарзи ўтган йилда 2,6 миллиард доллар камайган. Шу ўринда Президентимиз Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг қарз дафтари топ-тоза», деган сўзлари ёдга тушади. Бу муқояса мамлакатимиз ёруғ кунлар арафасида эканлиги ҳақидаги башоратларга ишонч уйғотади.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЎПИШ ЗАРАРЛИМИ!

● МЮНХЕНЛИК бир гуруҳ тиббиётчиларнинг айтишларича, ўпишиш соғлиқ учун андек зарарли эмиш. Кимки кўп ўпишса, ошқозон касаллигини орттиришга замин яратаркан, яъни ўпишган пайтда ошқозонни кислотадан сақловчи «орган» зарарланаркан. Бироқ зарарли микроб албатта, касалликни келтириб чиқармаса-да, ҳар қалай 90 фоиз мижозда у ёки бу касалликни келтириб чиқаргани аниқланган.

БЎЛАЖАК КУЁВ ЭСАНКИРАБ КЕТДИ

● МИСР пойтахтидаги заргарлик дўконларининг биридан никоҳ узугини харид этган Ҳолид Исмоил Сулаймон қувончдан эсанкираб кетди, яъни шодликдан бақириш у ёқда турсин, ёнидаги тўппончадан ўқ ота бошлади. Натижада беш йўловчи оғир жароҳат олди.

Давлат хизматчиси бўлмиш Ҳолидни шу заҳотиёқ полиция ушлади. Ноқонуний қурол сақлагани ва ундан фойдалангани учун жиноий жавобгарликка тортилди. Терговда Ҳолид 2 ҳафтадан сўнг куёв бўлишидан эсанкираб қолганини тан олди. Бироқ қонун қонун-да. Энди куёвлик сарупосини кийиш яна анча орқага суриладиган бўлди.

ШОИРЛАР ҲАМ МУШТЛАШИШАДИ

● ДИЛЛАРГА инсонийлик туйғуларини сочувчи шоирлар муштлашуви кулгили ҳол албатта. Бироқ... Тюменлик шоир Анатолий Васильев ва ёзувчи Геннадий Колотовкин адабиёт борасида қизғин баҳс қилишаётувди. Аммо икковининг ҳам ўжарлиги туфайли бу ижодий баҳс шу даражага бориб етдики, муштлашишдан «бошқа илож қолмади» ва охир оқибатда рақибини жароҳатлаб, шоир енгиб чиқди. Лекин ғолибни энди суд «тақдирлайдиган» бўлди.

Туркистон бир, ватан бир
Туркистон
TURKİSTAN

Рамазон ойи — ойларнинг афзали

(Тошкент вақти билан)

Рамазон	Ҳафта кунлари	Милодий сана		ТОНГ	ШОМ
1	сешанба	23	февраль	5:27	18:06
2	чоршанба	24	февраль	5:26	18:07
3	пайшанба	25	февраль	5:24	18:08
4	жума	26	февраль	5:23	18:09
5	шанба	27	февраль	5:22	18:10
6	якшанба	28	февраль	5:20	18:11
7	душанба	1	март	5:19	18:12
8	сешанба	2	март	5:19	18:14
9	чоршанба	3	март	5:17	18:15
10	пайшанба	4	март	5:15	18:17
11	жума	5	март	5:12	18:19
12	шанба	6	март	5:10	18:20
13	якшанба	7	март	5:08	18:21
14	душанба	8	март	5:06	18:22
15	сешанба	9	март	5:04	18:23
16	чоршанба	10	март	5:03	18:24
17	пайшанба	11	март	5:01	18:26
18	жума	12	март	5:00	18:27
19	шанба	13	март	4:59	18:28
20	якшанба	14	март	4:58	18:30
21	душанба	15	март	4:56	18:31
22	сешанба	16	март	4:54	18:32
23	чоршанба	17	март	4:53	18:33
24	пайшанба	18	март	4:51	18:34
25	жума	19	март	4:49	18:35
26	шанба	20	март	4:48	18:36
27	якшанба	21	март	4:46	18:37
28	душанба	22	март	4:44	18:38
29	сешанба	23	март	4:42	18:39
30	чоршанба	24	март	4:40	18:40

Эй, имон келтирганлар, сизларга ҳам худди сизлардан олдингиларга фарз қилинганидек, рўза фарз қилинди. Шоядки, тақводор бўлсаларингиз. *(Бақара сураси, 183-оят)*

Пайғамбаримиз (САВ) рўзанинг фазилати ҳақида шундай деганлар:

— Сизлардан кимки рўзадор бўлса, фаҳш сўзларни сўзламасин, жоҳил кишиларнинг ишини қилмасин. Агар бир киши у билан уришса, ёки сўкишса — мен рўзадорман, мен рўзадорман, деб айтсин. Аллоҳга қасамёд қилиб айтаманки, рўзадорнинг оғзидан келган бўй, Аллоҳ наздида мушк-анбар бўйидан ҳам хушбўйроқдир, чунки Аллоҳ таоло ***"Рўзадор мени деб еб-ичмас ва мени деб рўза тутар, бинобарин унинг мукофотини ўзим берурман ва ҳар бир яхшилиги эвазига мендан ўн баробар мукофот олгусидир"***, *- дейди.*

Рўза мукаммал бўлмоғи учун нафақат овқат, шароб ва шаҳватдан, балки ёлғон, бўҳтон, туҳмат ва бошқа ёмонликлардан ҳам сақланмоқ даркор. Ўзи рўза тутсаю, оғзидан ёлғон аримаса, ўзгаларни ғийбат қилса, сўкишса, уришса — бундай рўзанинг Аллоҳга кераги йўқ.

***

"Лайлат ул-Қадрни рамазоннинг охирги ўн кунлигидан истанглар"

***

1 Шаввол (25 март) муборак **Ийди Рамазон** кунидир. Ийд намози кун чиққандан 15 дақиқа ўтгач, яъни: соат 6:30 да ўқилади.

Эслатма: Рамазон ойининг 23 февралда бошланиши 1413 ҳижрий «Диний тақвим»-га биноан кўрсатилди. Ойнинг чиқиши бир кунга фарқ қилиши мумкин.

Асрлар мушоираси

ЎТМИШНИНГ ТИЙРАК КЎЗЛАРИ

Фақат жамиятлар ва одамларгина эмас, балки бинолар ва обидалар ҳам бир-бири билан баҳс бойлашади. Мана, Тошкентдаги икки обида: Кўкалдош мадрасаси билан «Чорсу»меҳмонхонасини олиб кўрайлик. Замондош меъмор қарийб беш аср юзини кўрган мадраса билан меҳмонхонани уйғунлаштиришга, архитекторлар тили билан айтганимизда, яхлит комплекс яратишга ҳаракат қилган. Асрлар мушоираси шу тахлитда бошланган. Агар ёз кунлари Хадрадан Чорсуга қараб яёв юриб, атрофга синчков назар ташласангиз, меҳмонхона ўз салобати билан кўҳна бинони гўё «босиб қўйгандек», мадраса унинг кўланкасида қолиб кетгандек туюлади. Лекин бу қайси нуқтадан туриб нигоҳ ташлашга ҳам боғлиқ. Агар бош универсал магазин томондан қарасангиз, бу обидалар тасбеҳ доналарига ўхшаб бир-бирига вобаста бўлиб кетгандек кўринади. Меъмор ҳамма ҳамкасбларига ҳам насиб этавермайдиган мувозанатни, меъёрни топса, узукка кўз қўйгандек ярашиқлик пайдо бўлиб, унинг иши чинакам санъатга айланади.

...Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ деганларидек, баъзан азим шаҳар ичида юриб, атрофимизни меъморий дурдоналар қуршаб турганини сезмаймиз. Масалан, Кўкалдош мадрасаси тарихини шошилиброқ бўлса-да, варақлаб кўрайлик-чи. Бино пештоқидаги ислимий ва наботий нақшлар ҳозир ҳам чарақлаб турибди. Уни Тошкент ҳокимининг вазири Кўкалдош қурдирган экан. Мадрасани айланиб чиқаётганингизда, эҳтимол, Мақсуд Шайхзоданинг «Билар эди бу қургани зиндон эмас, дарсхона» деган сатрлари ёдингизга келар. Дарвоқе, ўрта асрларда Шарқда мадраса ўзига хос дорилфунун бўлган. Бухорода Мирзо Улуғбек қурдирган мадраса дарвозасидаги «Талабул илма фаризатун ало қулли муслимин ва муслима», яъни илмга интилиш ҳар бир мусулмон аёл ва эркак учун фарздир, деган сўзлар нақшлар орасида битилган. Хатти сулс ва куфий ёзувлар Кўкалдош мадрасасида ҳам учрайди. Мадраса ҳовлисидаги пештоққа уста Салим ўғли Кошинпаз Олимжон: «Ўлим ҳақ, лекин одамнинг эзгу ишлари қолади», деб ёзиб қўйган экан.

Дарвоқе, Чорсудаги мадрасада ҳам не-не алломалар муллаваччаларга сабоқ берган. Бунга билвосита далил ҳам бор. Мадраса қурилиб, дарвозаларини талабаларга очган йилларда Тошкентнинг кўҳна маҳаллаларидан бирида Султон Муҳаммад Кўйкий (Кўҳакий) яшаган. Кўйкий жаҳонгашта аллома бўлган. У Ҳиндистонда Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳузурида, кейинчалик эса Акбаршоҳ саройида уларнинг суҳбатидан баҳраманд бўлган. Олим Чингизхон авлодлари тарихи хусусида асар ёзган. Муарриҳ Муҳаммад ибн Инъомнинг (X аср) «Тарихи Туркистон» асарини форсчадан эски ўзбек тилига ўгирган. У мударрислик ҳам қилган. Донишманднинг пойқадами Кўкалдош мадрасасига ҳам теккан деб ўйлагим келади...

Мен шу мадраса «тупроғини ялаган», шу ерда таҳсил кўрган сўнгги «могикан»лардан бири — ёзувчи ва журналист Ҳабиб Нўъмон билан газетада бирга ишлаб, қўшни бўлиб яшаганман. Ҳабиб ака, кўпчиликка маълум, покиза, тўғрисўз, иймони бут одам эди. У киши қазо қилганларида, расмий дафн маросимидан кейин маҳалла оқсоқоли ёш-яланглларни атрофига чорлаб, Ҳабибқори руҳи покига яна бир бор Қуръон тиловат қилсам, деди. Дуои фотиҳадан кейин «Ҳабиб Нўъмон етти-саккиз ёшида Қуръони Каримни ёддан билар эди», деб қўйди қария кипригида ёш ғилтиллаб.

Хуллас, мадрасани XIX аср ўрталарида таъмирлаган — ҳали биз эслаб ўтган кошинпаз минг бор ҳақ. Давр ўтаверади, янги авлодлар келаверади, лекин хайрли ишлар унутилмайди.

А. АБДУҚОДИРОВ,
(ЎзА).

Келгуси сонда:
● ҚОТИЛЛИКДА ГУМОН ҚИЛИНМОҚДА
● БОЛАЛАР ТАШВИШИ КИМНИНГ ЗИММАСИДА?

Газета саҳифаланаётганда:

ЎзА мухбирларидан уч хабар олдик. Унда ёзилишича. Тошкент «Қизил тонг» ишлаб чиқариш тикувчилик бирлашмасининг маркаси қўйилган пальто баҳор мавсумига аталган. Улар тез орада кўплаб ишлаб чиқарила бошлайди ва республика савдо тармоқларига юборилади.

Бирлашма ходимлари янги модель ишлаб чиқилиши биланоқ, унинг тезроқ пештахталардан жой олишига интилмоқдалар. Корхона икки йилдан буён Франциянинг «Клекнер ина» компанияси иштирокида техника билан қайта жиҳозлангани маҳсулотнинг юқори сифатли бўлишига ва унинг турларини мунтазам янгилаб туришига кўп жиҳатдан имкон берди.

* * *

Самарқанддаги тинчлик ва бирдамлик музейи яна бир осори атиқа билан бойиди. Ядровий ва стратегик қуролларни тугатиш бўйича халқаро шартномага мувофиқ АҚШнинг йўқ қилинган «Першинг-2» ракеталари бўлакларидан ясалган рамзий буюм мазкур даргоҳ тўридан жой олди. Совғани Ўзбекистон Республикасидаги АҚШ элчихонасининг маданият ишлари бўйича атташеси жаноб Яровслав Вернер топширди.

* * *

Пахтакор шаҳридаги Навоий номли мактабнинг 11-синф ўқувчиси Ш. Болтаев Ульянов номли давлат хўжалигида мол боқиб юриб, темир йўл ёқасидан граната топиб олди. Топилмани ички ишлар бўлими ходимлари кўздан кечирганида, унинг жанговар экани маълум бўлди.

Англияда чиқадиган «Космополитэн» мажалласининг 1897 йилнинг апрель ойидаги сони пештахталардан бир зумда ғойиб бўлди. Бунинг сабаби жуда оддий эди: ушбу сонда «Оламлар уруши» илмий-тахайюлот романи босила бошлаган эди. Унинг муаллифи — ёш биолог ва журналист Ҳерберт Уэллс британиялик китобхонларга адабиётдаги илк қадамларидан манзур бўлган, бундан икки йил бурун ёш тахайюлчининг биринчи романи — «Вақт машинаси» — катта шов-шувга сабаб бўлган эди. Мана энди яна бир асар — буниси миррихликлар ҳужумига бағишланган.

Инглиз ёзувчисининг асарида ўзига хос сценарий — ҳужум сценарийси берилган. Бунда бадиий тасвир кўлами шу қадар кенг ва теранки, бу бошқа, аллақачон ном-нишони унутилиб кетган сценарийчиларнинг қўлидан келмаган эди. Бешафқат, одамзодга ёт табиатли кучлар билан тўқнаш келган одамларнинг бемаъно ҳалокати. Тарихнинг фожеали қайрилишидаги характерлар синови. Инсониятнинг ҳалок бўлиши... Тўғри, бу охир замоннинг сабабчилари — тахайюлот маҳсули, миррихликлар (Уэллс учун аввало бадиий тимсол муҳим эди) — чунки замондош китобхонлар бизни гапирмаса ҳам бўлади) муҳитни деярли эътиборга олмас эдилар. Романнинг техникага оид қисми батамом эскирган, лекин инглиз ёзувчисининг хаёлоти (ўшанда бу фақат хаёлот эди, холос!) чизган маъносиз, бераҳм, қонли уруш тасвири ҳанузгача одамни тўлқинлантиради.

Ҳерберт Уэллс одамзод моҳиятини пухта билар, ўша йиллардаёқ «инсон — тараққиёт» муаммоси устида бошқаларга нисбатан чуқурроқ бош қотирарди. Бу муаммо уни «миррихликлар» муаммосига қараганда анча кўпроқ қизиқтирарди. Унинг беҳисоб тақлидгўйлари эса айнан шу илмий-фантастик шароитга, айнан шу «миррихликлар»га маҳкам ёпишиб олишди.

Асримизнинг бошларида тажовузкор фазовий келгиндилар мавзуси илмий тахайюлотнинг шак-шубҳасиз ҳақиқатига айланиб қолди. Келгиндиларми — бас, демак, фалокат яқин: бошқа фикрлар эътиборга олинмас эди. Онда-сонда

1

бирор тахайюлчи-ёзувчига, аслида бошқа фикрлар ҳам бор-ку, деган тасодифий хаёл келмаса. Лекин бундай фикрни дарҳол ўзгача адабиёт оқими босиб кетарди.

Буларнинг ҳаммаси — бир Уэллс ҳақида. Лекин бошқа бир Уэллс улуғ адибнинг адаши ҳам бор (уларнинг насаблари ёзилиши турлича бўлса-да, талаффузи бир хил).

1938 йил. Октябрь ойининг охири. Оврупо хавотирда: ҳамма нарсани — момоқалдироқ, бўрон, охир замонни кутса бўлар эди. Қитъадаги тинч-осойишталикнинг сўнгги онлари адоғига етаётган эди...

Бир қарашда, америкаликларнинг олис Оврўподаги ҳодисалар билан нима ишлари бордай туюларди. Бироқ Гитлернинг иштаҳаси АҚШда ҳам кўпларнинг ўтакасини ёра ёзган эди. Устига-устак узоқ вақт давом этаётган иқтисодий таназзул одамларда эртанги кунга бўлган ишончсизлик ҳиссини янада кучайтирган, ўша кунлари Америко аҳолиси кўпчилигининг юраги ғаш эди. Тинч-осойишта ҳаётнинг охирлаб қолганини америкаликларнинг айримларигина англаса-да, аксарият ғайришуурий равишда ниманидир, қандайдир жиддий, таҳликаси нарсани кутарди. Радиоэшиттиришлар кетм-кет Оврўподан келган сўнгги хабарлар билан бўлиниб турарди.

Энди эса бир мушкул воқеа ҳақида.

Бу воқеа жуда оддий тарзда бошланди. 30 октябрь куни кеч соат тўққиз яримда АҚШнинг Шарқий соҳилида истиқомат қилувчи аҳолига об-ҳаво маълумоти эшиттирилди. Сўнгра суҳандон дастур бўйича енгил мусиқа эшиттиришини эълон қилди. Аммо мусиқа бирдан Принстон расадхонасидан келган қисқа маълумот билан бўлинди: маҳаллий, «фан чироғи» — профессор — мунажжим ҳозиргина Марс сатҳида сезилган ёруғ портлашлар ҳақида хабар берди.

Бу хабар икки мусиқа ижроси орасидаги танаффус вақтида «лип» этиб ўтиб кетди аниқроғи, бу ўртасидан бўлинган бир ижронинг ўзи эди. Ўтганда ҳам орада, эшитаётганлар онгини билинар-билинмас чертиб ўтиб кетди. Суҳандоннинг гаплари шу ондаёқ унутилди ва оркестрнинг чиқиши ҳеч нарса рўй бермагандек давом этаверди.

(Давоми келгуси сонда).

2

Асакада ёшлар куни

Дабдурустдан Асакада 14 февраль — Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллуд топган кун — ёшлар куни сифатида байрам қилинаётганини эшитганимизда, очиғи ҳайрон бўлдик. «Ахир ҳозир ҳамма қорин ғамидан ортмай қолган бир вақтда, байрам кимнинг кўнглига сиғарди», деган хаёлга ҳам бордик. Барибир тадбирдан четда тургимиз келмади. Сафарга отландик...

13 февраль эрталабданоқ Асака шаҳар «Дўстлик» кинотеатри биноси гавжум бўла бошлади. Кинотеатр зали-ю, бино ташқарисида асакалик ёшлар тайёрлаган турли-туман маҳсулотлар кўргазмаси ташкил этилган. Ўша куни Асакага борганингизда, бу ерга осмондан ёмғир эмас, одам ёққанмикан," деган хаёлга борардингиз.

Шаҳар ва ноҳия Ёшлар Иттифоқи қўмитаси саркотиби Зуҳра Бозорбоева билан гурунглашамиз:

— Меҳмонни кўп чақирган экансизлар. Жойни ҳам шунга қараб ҳозирлаш керакмиди?

— Биз байрамни боғда — оммавий сайил сифатида ўтказмоқчи эдик. Ҳавони кўрмайсизми? Ноилож бу ёққа кўчирдик.

— Тадбирни ўтказишдан мақсад нима?

— Аввало, ниятимиз истеъдодли шоир, улуғ саркарда ва адолатпеша подшоҳ бобомиз — Мавлоно Бобур руҳларини ёд этиш. Қолаверса, энди 14 февралнии биз ҳар йили Ёшлар куни сифатида байрам қиламиз. Бу таклифимиз Асака шаҳар ва ноҳия кенгашлари сессияларида ҳам маъқулланди. Очиғи халқимиз байрамларни соғиниб қолган. Тадбир ўтказишдан яна бир мақсадимиз, эллик бир минг кишилик Асака ёшларини бир жойга уюштириш ва улар ўртасида Ёшлар Иттифоқи нуфузини оширишдир.

Дарҳақиқат, байрамларни соғиниб қолган эканмиз. Буни шаҳар ҳокими Д. Эминов, ноҳия ҳокими И. Мамажонов, вилоят Ёшлар Иттифоқи саркотиби З. Саидхўжаевлар ҳам ўз нутқларида таъкидладилар.

Одатдаги табрик нутқларидан сўнг байрамнинг бадиий қисми бошланди. Водийликларни бекорга санъатсевар халқ дейишмайди. Бунга ўша куни яна бир бор ишонч ҳосил қилдик. Шаҳардаги 7-ўрта мактаб «Шаҳнозалар» дастасининг раққоса қизлари ижросидаги дилбар рақслар, кўзи ожиз болалар махсус мактаб интернати «Қалдирғоч» дастаси қатнашчиси Ботиржон Расулов ижросидаги Бобур ғазали билан айтилувчи «Қачон бўлгай» қўшиғи қизғин олқишларга сазовор бўлди. Шаҳар маданият уйи қошида ташкил этилган «Гулдаста» сатирик театри ижрочилари Маҳфират Мамажонова, Муҳаббат Раҳмонова, Алишер Мелибоевлар иштирокидаги ҳажвий саҳналар ҳам кеча қатнашчилари қувончига қувонч қўшди. Хушовоз хонандалар Акрамжон Усмонов, Мухтор Абдуғаниев, Муҳаммаджон Матисаев, Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент Давлат консерваторияси талабаси Ғайрат Ёқубов ва бошқаларнинг севги муҳаббат, вафо ва садоқат, ватан, она, дўстлик мавзуларини тараннум этувчи куй ва қўшиқлари дилларга ором бағишлади. Айниқса, вилоят хотин-қизлар кенгаши раисаси, истеъдодли шоира Турсуной опа Содиқованинг руҳларни аллаловчи, эркка, жасоратга ундовчи шеърлари тадбир қатнашчилари кўнгилларига мангу муҳрланган бўлса, ажаб эмас.

Бу файзли кечада пойтахтлик меҳмонлар — «Туркистон» газетаси бош муҳаррири Жаббор Раззоқов, Ўзбекистон радиоси болалар ва ўсмирлар эшиттиришлари таҳририяти бош муҳаррири, ёзувчи Эркин Маликов, «Саодат» журнали ходими Олимжон Ҳакимовлар ҳам учрашув қатнашчилари билан ҳамсуҳбат бўлдилар, уларни қизиқтирган саволларга жавоб бердилар.

Ислом ҲАМРО,
«Туркистон» мухбири.

* * *

Суратлар муаллифи
Даврон АҲМАД.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ *(бош муҳаррир ўринбосари)*, Н.ЖАЛИЛОВ, К.ЖУМАНИЁЗОВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ *(масъул котиб)*, Қ.ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар – 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими – 32-57-93; ижодкор ёшлар – 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик – 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш – 32-53-98; тижорат – 32-58-48; қабулхона – 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Чоп этиш вақти соат 20.30 га белгиланган. Чоп этиш учун 21.00. да имзо чекилди. Буюртма Г—75. 1 2 3 4 5 6